БАЙРАМИНГИЗ МУБОРАК!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

48 йил чиқиши
№ 98 (13.360).
1 МАЙ 1966 йил
ЯКШАНБА
Баҳоси 2 тийин.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

Яшасин меҳнаткашларнинг халқаро бирдамлик куни, барча мамлакатлар ишчиларининг бирдамлик ва қардошлик куни—1 Май!

УЛКАМИЗДА ҲАМИША. — И. Глауберзон фотоэтюди.

МАРҲАБО, МАЙ!

Бугун улкан диёримизда, қуёшли республикамизда баҳор ва ёшлик, дўстлик ва саодат байрами—1 Май қадам ташламоқда. Жаҳон пролетариати ва меҳнаткашларининг бирдамлик, якдиллик кўриги бўлган бу муборак кун барча қитъалар, эллар ва элатлар бўйлаб ўз ҳаётий кучини, ҳақиқат ва адолат, меҳнат ва кураш тантанасини баралла намойиш этмоқда.

Инсониятнинг баҳор байрами 1 Майни катта қувонч, меҳнат зафарлари, юксак мақсадлар билан қарши олиш совет халқи ҳаётидаги қутлуғ анъаналардандир. Офтоб билан лиммо-лим осмон, боғу роғларнинг яшил мавжлари, байроқларнинг алвон шўъласи ҳам шаҳар, қишлоқларимиз ҳуснига алоҳида бир файз ва кўрк бағишлайди.

Бу йилги байрамимиз халқимиз, мамлакатимиз ҳаётида ғоят муҳим ва тарихий воқеа содир бўлган бир шароитда ўтмоқда. КПСС XXIII съезди чизиб берган янги беш йиллик режалари катта сафарбарлик ва уюшқоқлик билан амалга оширилаётган, халқларимиз дўстлиги камол топаётган, коммунистик мўл-кўлчилик барпо этилаётган, ёрқин ва гўзал эртамиз жамол кўрсатаётган бу давр ўзининг жозибаси, қудрати, ижодий жасоратлари билан дунё халқларини мафтун этмоқда.

Бизнинг партиямиз ҳамиша ана шу ижодкор кишиларимиз, коммунизм абадий баҳорини яратаётган кишилар ҳақида тинмай ғамхўрлик қилади.

Партиямиз ва Совет ҳукуматининг бутун даҳоси, куч ва имкониятлари ана шу олий мақсадга қаратилгандир.

Қутлуғ Май наҳорида ҳар бир совет кишисининг кўз ўнгида бепоён улуғ Ватан манзаралари жилваланади. Ўн беш қардош республикадан уюшган бизнинг мустаҳкам, ягона, ленинча оиламиз ўзининг монолит бирлигини, улуғ мақсад йўлида якдиллигини, коммунистик идеалларимизга чексиз садоқатини намойиш қилиб, бугун байрам колонналарида очиқ чеҳра, ёруғ юз, табассум ва қатъият билан ўтадилар.

Ана шу мустаҳкам сафлараро республикамиз —қуёшли Ўзбекистоннинг ҳам фахрли ўрни, салобатли мавқеи бор. Совет Ўзбекистони қудратли индустрияси, бой қишлоқ хўжалиги, оқ олтин хирмонлари, беҳисоб конлари, энг муҳими — асил, фидокор, меҳнаткаш, матонатли кишилари билан барча дўстларимиз, қардошларимиз қаторида елкадош бўлиб турибди.

Чўлларни бўстонга айлантираётган, азамат шаҳарлар, ГЭСлар, каналлар яратаётган, чексиз майдонларда пахта денгизларини мавжлантираётган қўли гул, меҳри қуёш бу кишиларнинг ҳар бири улуғ орзулар, катта мақсадлар билан яшаётган давримиз қаҳрамонлари, меҳнат мўъжизакорларидир. Улар орасида табиатнинг янги-янги сирларини очаётган, уни инсон иродасига бўйсундираётган забардаст олимлар, халқимиз тинчлиги ва бахтини кўз қорачиғларидек ҳимоя қилиб турган мардонавор қўшинларимиз, халқимизнинг фахри ва келажаги ҳисобланган ёш авлодни кўришимиз айниқса қувончлидир.

Ҳа, қуёш ҳам дафъатан қамраб ололмайдиган улуғ ва музаффар Ватанимиз бағрида бугун ажойиб бир тантана, ғолибона бир қудрат шодиёнаси. Бугун бизнинг мамлакатимизга дунёдаги ҳамма дўстларимиз, эрксевар халқлар, мустамлакачилик занжирларини улоқтириб ташлаган ва улоқтириб ташлаётган ўлкалар алоҳида бир ҳавас, қувонч ва ифтихор билан боқадилар. Бизнинг ғалабаларимиз дўстларимиз қалбига мадад ва илҳом бахш этади, душманларимиз юрагига ғулғула солади. Чунки, бизнинг мамлакатимиз янгича ҳаёт, дўстлик, тинчлик ва саодат машъали сифатида азамат сайёрамиз узра мағрур порлаб турибди.

Бизнинг коммунистик қурилиш фронтларида эришган ҳар бир муваффақиятимиз — бу партия ва халқ бирлигининг, юксак онглилик ва улуғ ишларимизга садоқат бирлигининг ёрқин намунаси сифатида бутун дунё учун, бутун дунёдаги инқилобий кучлар учун илҳомбахш намунадир.

Партиямизнинг яқинда ўз ишини тамомлаган XXIII съезди совет халқлари дўстлигини бутун имкониятлар билан янада гуллатиб-яшнатиш хусусида, халқларимизнинг ўзаро ҳамжиҳатлигини янада кучайтириш хусусида ажойиб фикрлар айтди. Чунки, СССР халқларининг моддий ва маънавий бирлиги, қалин дўстлиги — барча муваффақиятларимизнинг бош сабабларидан биридир. Совет халқларининг чинакам оға-инилиги, қалин бирodaрлиги ҳамиша, ҳар лаҳзада — яхши кунларда ҳам, қайғули дақиқаларда ҳам меҳрибонлик ва ғамхўрлик билан намоён бўлади. Яқиндагина республикамиз бўйлаб тантанали суратда кенг нишонланган қардош Белоруссия адабиёти ва санъати декадаси ана шу дўстликнинг ёрқин, ҳаяжонли намойишига, халқларимиз дўстлигининг улкан байрамига айланиб кетди. Ўн кун мобайнида дўстларимиз азиз меҳмонларимиз бўлишди. Ўзларининг дилрабо куйлари, бой, равнақ топган санъатлари билан халқимизни хушнуд этишди.

Куни кеча пойтахтимиз — Тошкентда бўлиб ўтган зилзила оқибатларини тезроқ тугатиш учун астойдил, жон-жаҳд билан амалга оширилаётган ишлар эса ана шу дўстликнинг нималарга қодир эканлигини яққол кўрсатди. Бутун мамлакат, барча қардошларимиз табиий офатдан зарар кўрган шаҳримизга ёрдам қўлини узатдилар ва улар шу кунларда зилзила оқибатларини тугатиш бўйича меҳнаткашларимиз билан ёнма-ён туриб, жонбозлик қилмоқдалар.

Яқинда қутлуғ байрам арафасида партиямиз Марказий Комитетининг 1 Май Чақириқлари эълон қилинди. Совет кишиси ҳақида, тинчлик ва дўстлик ҳақида, инсоният тақдири ҳақида ғамхўрлик қилишнинг бу олижаноб ленинча ҳужжати партиямизнинг буюк гуманистик идеяларини яна бир марта ифода этади.

Улуғ халқимиз коммунизм сари дадил қадамлар билан бораётир. Олижаноб режалар билан қуролланган, буюк орзулар, ҳис-туйғулар билан қанотланган халқларимиз қаршисида янги-янги истиқболлар уфқи юз кўрсатмоқда. Колонналарнинг зич, мардонавор сафларида, шахдам қадамларида қудрат ва шижоат, бахт ва баҳор гуркираб турибди.

Марҳабо, қутлуғ айём, баҳор байрами — Биринчи Май!

Бухоро, Қашқадарё ва Самарқанд областлари чигит экиб бўлди

Бухоро области чигит экиш планини бажарди. Область пахтакорлари 153 минг гектар ерга чигит қададилар. Сараланган ва сифатли ишланган ерларга экилган уруғ кўп жойда униб чиқди. Шу кунларда механизаторлар текис униб чиққан майдонлардаги ниҳолни биринчи парвариш қилишга киришдилар.

●

Қарши. («Совет Ўзбекистони» мухбиридан). КПСС XXIII съезди қарорларидан руҳланган Қашқадарё области пахтакорлари чигит экишни тугалладилар. Асосий майдонларга уруғ квадрат-уялаб экилди.

Шу кунларда область пахтакорлари экилган чигитларни бир текис ундириб олиш чораларини кўрмоқдалар.

●

Самарқанд областидаги колхоз ва совхозлар чигит экишни ўтган йилдагидан анча олдин тамомладилар. Деярли бутун майдонда чигит экиш билан бир вақтда тупроққа минерал ўғитлар ҳам солинди. Юз минг гектар майдонда чигит униб чиқди.

Зафар сатрлари

Улуғ айём — 1 Май арафасида Хоразм областининг чорвадорлари давлатга қоракўл тери ва тухум сотиш йиллик планларини муддатидан илгари муваффақиятли адо этдилар.

●

Андижон областининг чорвадорлари ҳам Май байрамини муносиб кутиб олдилар. Областда тухум тайёрлаш йиллик плани ва гўшт топшириш ярим йиллик плани муддатидан илгари бажарилди. Область чорвадорлари йиллик пландан ташқари яна қўшимча равишда 3 миллион дона тухум топшириш мажбуриятини олдилар.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ВА ВЦСПСда

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети ва Касаба Союзлари Бутуниттифоқ Марказий Совети «Совхозлардаги ва давлатга қарашли бошқа қишлоқ хўжалик корхоналаридаги тракторчи-машинистларнинг маҳсулот етиштиришни кўпайтиришдан моддий манфаатдорлигини ошириш тўғрисида» қарор қабул қилдилар.

Тракторчи-машинистларнинг меҳнат ҳақини кўпайтиришни кўзлаб, совхозларда ва давлатга қарашли бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарида меҳнатга ҳақ тўлашнинг КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПСнинг 1961 йил 15 июнь қарори билан белгиланган амалдаги системасига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилди.

Куз-қиш даврида от-улов-қўл, хўжалик ва ремонт ишларида банд бўлган тракторчи-машинистларнинг меҳнатига, агар бажарилаётган иш бўйича тариф ставкаси II разряд тариф ставкасидан кам бўлса, тариф сеткасининг II разряд ставкаси бўйича ҳақ тўланади.

Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига ҳосилни ёппасига ўриб-йиғиб олишнинг дастлабки кунларидаги даврда, лекин 10 кундан кўп бўлмаган даврга смена иш нормаларини бажараётган тракторчи-машинистлар меҳнатига қуйидаги миқдорда ҳақ тўлашга руҳсат этилди:

дон, дуккакли дон экинларини, донбоп ва силосбоп маккажўхорини, кунгабоқарни, картошкани, уруғлик ўтларни йиғиштиришда банд бўлган тракторчи-машинистларнинг меҳнатига Сибирь, Узоқ Шарқдаги, Қозоғистон, Урал ва Поволжьенинг қўриқ ер районларидаги совхозларда ва давлатга қарашли бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарида 100 процент кўпайтирилган баҳолар бўйича, қолган районларда эса, 60 процент кўпайтирилган баҳолар бўйича;

бошқа экинларни йиғиштиришда ва ем-хашак тайёрлашда банд бўлган тракторчи-машинистларнинг меҳнатига Сибирь, Узоқ Шарқдаги, Қозоғистон, Урал ва Поволжьенинг қўриқ ер районларидаги совхозларда ва давлатга қарашли бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарида, — 60 процент кўпайтирилган баҳолар бўйича, қолган районларда эса 30 процент кўпайтирилган баҳолар бўйича.

Ҳосил ўрим-йиғимининг қолган кунларида совхозлардаги ва давлатга қарашли бошқа қишлоқ хўжалик корхоналаридаги тракторчи-машинистларнинг меҳнатига ҳақ тўлашнинг КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПСнинг 1961 йил 15 июнь қарори билан белгиланган тартиби амалда бўлади.

Совхозларнинг, «Сельхозтехника» район бирлашмалари ва бўлимларининг, машина-чорвачилик станцияларининг, машина-мелиорация ва яйлов-мелиорация станцияларининг ҳамда давлатга қарашли бошқа қишлоқ ва сув хўжалиги корхоналарининг тракторчи-машинистлари учун муайян бир хўжаликда ихтисоси бўйича иш стажи учун йиллик иш ҳақи суммасининг қуйидаги миқдорида (процент ҳисобида) қўшимча ҳақ тўлаш тартиби яна жорий қилинди:

Муайян бир хўжаликда узлуксиз ишлаган кишиларга	Сибирь, Узоқ Шарқ районларида, Қозоғистон, Урал ва Поволжьенинг қўриқ ер районларида	бошқа районларда
3 йилдан 5 йилгача	12	6
5 йилдан 10 йилгача	15	8
10 йилдан 15 йилгача	20	10
15 йилдан ортиқ	25	15

Мазкур қўшимча ҳақ йилига бир марта бир йўла тўланади.

Шу қарор билан далачилик маҳсулотларининг ҳамма турлари учун (уруғлик қанд лавлагидан ташқари) совхоз ишчиларининг меҳнатига тариф ставкасининг 125 проценти ва маҳсулот етиштириш ҳақида белгиланган йиллик план ҳисобидан ҳақ тўлашнинг ягона тартиби белгилаб қўйилди.

СССР Министрлар Советининг меҳнат ва иш ҳақи масалалари Давлат Комитети билан ВЦСПСга совхозларнинг ва давлатга қарашли бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарининг ишчилари меҳнатига ҳақ тўлаш тўғрисидаги типовой низомга тегишли ўзгартишлар киритиш топширилди.

Ушбу қарор 1966 йил 1 июндан бошлаб кучга киради.

Халқаро Ленин мукофоти лауреатлари

Жамсарангийн САМБУ.

Жозеф Питер КУРТИС.

Мирьям Вире-ТУОМИНЕН.

Мигель Анхель АСТУРИАС.

Жакомо МАНЦ.

«ХАЛҚЛАР ЎРТАСИДА ТИНЧЛИКНИ МУСТАҲКАМЛАШ УЧУН» ХАЛҚАРО ЛЕНИН МУКОФОТЛАРИ КОМИТЕТИДА

1966 йил 26—27 апрелда академик Д. В. Скобельцин раислигида «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» Халқаро Ленин мукофотлари комитетининг мажлиси бўлиб ўтди.

Комитет 1965 йилги Халқаро Ленин мукофотлари бериш тўғрисида тушган таклифларни қараб чиқди ва шу масала юзасидан қарор қабул қилди.

Комитетнинг Халқаро Ленин мукофотлари бериш тўғрисидаги қарори қуйида эълон қилинади.

«ХАЛҚЛАР УРТАСИДА ТИНЧЛИКНИ МУСТАҲКАМЛАШ УЧУН» ХАЛҚАРО ЛЕНИН МУКОФОТЛАРИ КОМИТЕТИНИНГ ҚАРОРИ

1965 йилги «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» Халқаро Ленин мукофотлари бериш тўғрисида

Тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш учун кураш ишидаги жуда катта хизматлари учун қуйидагиларга «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» Халқаро Ленин мукофотлари берилсин:

Жамсарангийн Самбуга — жамоат ва давлат арбоби (Монголия Халқ Республикаси).

Жозеф Питер Куртисга — жамоат арбоби (Нигерия Федератив Республикаси).

Мирьям Вире-Туоминенга — жамоат арбоби (Финляндия).

Мигель Анхель Астуриасга — ёзувчи, жамоат арбоби (Гватемала Республикаси).

Жакомо Манцга — ҳайкалтарош, жамоат арбоби (Италия).

Л. И. БРЕЖНЕВ ВА А. Н. КОСИГИННИНГ КУБАНДА БЎЛИШИ

КРАСНОДАР, 29 апрель. (ТАСС). КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев ва СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Краснодардаги қишлоқ хўжалик илмий тадқиқот институтини бориб кўрдилар. Л. И. Брежнев ва А. Н. Косигин ўртоқларни институт раҳбарлари ва илмий ходимлари серҳосил кузги ғалланинг янги сортлари етиштирилаётган тажриба далалари билан ва бу соҳадаги муваффақиятлар билан таништирдилар.

Икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони академик В. С. Пустовойт ва Социалистик Меҳнат Қаҳрамони академик П. П. Лукьяненко билан бўлган узоқ суҳбат вақтида агротехникага, тупроқнинг унумдорлигини, деҳқончилик маданиятини ҳамма чоралар билан ривожлантиришга ва буғдой билан кунгабоқарнинг ҳосилдорлигини оширишга доир кўпгина масалалар юзасидан фикр олишилди.

Л. И. Брежнев ва А. Н. Косигин ўртоқлар Марьяно-Чебургол шоликорлик системаси қурилиши районига бордилар, Славянск районидаги «Россия» колхозида, Мичурин номли колхоз ва «Красноармейский» совхози шолипояларида ҳам бўлдилар. Совхоз ва колхозларнинг раҳбарлари, қурувчилар, мелиораторлар, шоли етиштирувчи мутахассислар билан суҳбатларда ирригация системалари қурилишининг қандай бораётганлигига доир бир қанча масалалар, шолининг ҳосилини ошириш тадбирлари, шунингдек бинокорлар, колхозчилар ва совхоз ишчиларининг турмуш шароитига доир масалалар муҳокама қилинди.

Л. И. Брежнев ва А. Н. Косигин ўртоқларга Краснодар ўлка партия комитетининг биринчи секретари Г. С. Золотухин, ўлка ижроия комитетининг раиси И. Е. Рязанов ҳамроҳ бўлдилар.

Л. И. БРЕЖНЕВ БИЛАН А. Н. КОСИГИН КРАСНОДАРДАН ЖЎНАБ КЕТИШДИ

КРАСНОДАР, 29 апрель. (ТАСС). КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев ва СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Краснодардан бугун жўнаб кетдилар.

Л. И. Брежнев билан А. Н. Косигин ўртоқларни аэродромда КПСС Краснодар ўлка комитетининг биринчи секретари Г. С. Золотухин, ўлка ижроия комитетининг раиси И. Е. Рязанов, партия ва совет раҳбар ходимлари, ўлка марказининг меҳнаткашлари кузатиб қолдилар.

Л. И. Брежнев ва А. Н. Косигин ўртоқлар шу куни Москвага келдилар.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ

ТОШКЕНТ ШАҲРИНИНГ АҲОЛИСИГА МУРОЖААТИ

Азиз ўртоқлар!

Тошкент учун оғир бўлган шу кунларда сизлар коммунистларнинг ленинча партияси халқимизнинг онгига сингдирган ажойиб маънавий хислатларни — чинакам мардлик, темирдек мустаҳкам сабот-матонат, қатъий ирода ва онгли интизом намуналарини, совет ватанпарварлигининг жўшқин туйғуларини, жонажон шаҳарга чексиз муҳаббат, монолит маънавий-сиёсий бирлик намуналарини кўрсатдингиз.

Кучли зилзила кўпларингизнинг уй-жойларингизга шикаст етказди. Шаҳар аҳолисининг бир қисми бошпанасиз қолди. Бир қанча идора, жамоат, ишлаб чиқариш бинолари, мактаб ва касалхоналарга шикаст етди. Бу — аччиқ ҳақиқат. Аммо Тошкент оғир синовга бардош берди.

Мамлакат сизларга қойил қолмоқда ва бошқача ҳаракат қилмаслигингизни ҳам билади, чунки сизлар совет кишиларисиз.

Медицина хизмати, алоқа, милиция, коммунал хўжалик, савдо ва саноат ходимлари фидокорлик ва қаҳрамонлик кўрсатдилар. Туркистон ҳарбий округининг жангчилари катта ва бебаҳо ёрдам беришди.

Тошкентлик азиз ўртоқлар! Чилонзор, Високовольтний массивлари, Муқимий, Ново-Московский кўчалари ва бошқа кўчалардаги кўп қаватли иморатларни ўз кучингиз билан барпо этдингиз. Бу ерларда кучли зилзила бирор уйни ҳам вайрон қилмади. Ҳозирги вақтда ҳам ишлаб турган ва халқ хўжалиги учун энг муҳим маҳсулотлар ишлаб чиқараётган баҳайбат заводлар сизларнинг қўлингиз билан бунёдга келди. Сизлар зилзиладан кейин бир неча соат ичидаёқ шаҳарда тартиб ўрнатдингиз ва шаҳар ҳаётини нормал изга солиб юбордингиз. Ҳеч шубҳа йўқки, биз қадимий Тошкентнинг янги пойдеворини — замонавий қулайликлар ва коммуникациялар бўлган мустаҳкам, чиройли бинолар қад кўтарадиган шаҳарнинг пойдеворини барпо этамиз.

Шундай оғир бир пайтда бутун мамлакат Ўзбекистон пойтахтини бажонидил қўллаб-қувватлаганлигини доим эсда тутамиз. Зилзиладан кейин бир неча соат ўтиши биланоқ КПСС Марказий Комитетининг Бош Секретари Леонид Ильич Брежнев ва Совет ҳукуматининг бошлиғи Алексей Николаевич Косигин Тошкентга етиб келганликларини ҳеч қачон эсдан чиқармаймиз. Биз буни коммунистларнинг асосий мақсади, жонажон ленинчи партиянинг асосий ғамхўрлиги — совет кишисининг бахт-саодатини кўзда тутганлигини ёрқин исбот этувчи яна бир далил деб биламиз! Партия ҳамиша халқ билан биргадир, халқ эса, ҳамиша партия билан биргадир!

Бутун мамлакат Тошкентга ёрдам беришга шошилди. Бизнинг қардошларимиз — Москва ва Ленинград, бутун Россия Федерацияси, Украина ва Белоруссия, Қозоғистон ва Молдавия, Болтиқ бўйи ва Закавказье республикалари, Урта Осиёдаги қўшни республикаларнинг меҳнаткашлари бизга ёрдам кўрсатишга тайёр эканликларини билдирдилар. Ана шу ёрдам кела бошлади, тиклаш ишлари кенг авж олдириб юборилди.

Бу — СССРдаги қардош халқлар ягона бир оила эканлигини, ўртоғингнинг бошига тушган кулфат сенинг ҳам кулфатинг эканлигини билиш умумхалқ традицияси бўлиб қолганлигини яна бир марта ёрқин исбот этади. Мамлакат бизнинг шаҳримизда янги уй-жой кварталларини барпо этиш ниятидадир. Бу кварталлар СССР халқлари бузилмас дўстлигининг абадий гўзал рамзи бўлиб қолади. Мамлакат бизнинг шаҳримизга инженерлар ва ишчиларни, техника ва материалларни, пул ва озиқ-овқатларни, чодирлар ва йиғма уйларни юборяпти.

Совет Армиясининг қурувчи батальонлари бизга ёрдамга келмоқда. Бунинг учун уларга самимий раҳмат!

Қорақалпоғистон АССРнинг, Ўзбекистондаги барча областларнинг меҳнаткашлари зарар кўрганлар билан ўзларининг бирдамлигини ва уларга ҳар қандай ёрдам кўрсатишга тайёр эканликларини билдирдилар. Республикадаги кўпгина область марказлари, шаҳар ва қишлоқлар бошпанасиз қолган неча юзлаб оилаларни қабул қилиб, уй-жой ва иш билан таъминлашни истаганликларини билдирдилар. Бунинг учун уларга самимий раҳмат!

Иттифоқ ва республика ҳукумат комиссиялари, шунингдек шаҳар ва район комиссиялари зилзила оқибатларини тугатишга доир энг зарур масалаларни ҳал этиш соҳасида иш олиб бормоқдалар. Ватанимизнинг пойтахти Москвадан ва Совет Иттифоқининг бошқа шаҳарларидан кўп мутахассислар Тошкентга келишди ва бу ишда актив қатнашмоқдалар.

Қадрли ўртоқлар!

Қардошларимиз Тошкентга юбораётган нарсаларнинг ҳаммасидан зарар кўрганларга ёрдам бериш учун дарҳол фойдаланилади. Кўпларингиз янги квартиралар олдингиз, вақтинча истиқомат қилиш учун уйларга кўчиб жойлашдингиз. Яшаш учун ярайдиган биноларни тиклаш мақсадида ремонт ишларига киришилди. Бирорта оила ҳам, бирор киши ҳам ғамхўрлик ва эътибордан четда қолмайди. Яқин кунлар ичида одамлар шундай жойлаштириладики, улар янги уйларнинг фойдаланишга топширилишини, шикастланган квартираларнинг капитал ремонти тамом бўлишини шу жойларда маълум вақтгача бемалол кутиб ўтира оладилар.

Шаҳар партия ва совет ташкилотлари ҳозирги вақтда етказилган зарарни пухта аниқлаш, биринчи навбатда кимларга ёрдам кўрсатиш кераклигини билмоқ учун шунга муҳтож кишиларнинг ҳаммасини ҳисобга олиш соҳасида катта иш қилмоқдалар. Ҳозир ҳар қачонгидан кўра кўпроқ чидам ва осойишталик, уюшқоқлик ва саранжомлик бўлиши лозим, бир-бирига ёрдам бериш, бир-бирига ғамхўрлик қилиш керак. Имконияти бор киши лат еган ҳамшаҳарларига ўз қонини берсин. Ҳар бирингиз шикастланган кварталларда жамоат тартибини қўриқлаб туринг. Ҳар бирингиз ўз ўртоғингиз учун самимий сўз топинг, унинг мушкулини бирор тарзда осон қилишга ҳаракат қилинг.

Азиз ўртоқлар!

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети сизларни халқаро байрам — Биринчи Май билан самимий табриклайдилар ва тошкентликлар синовга шараф билан бардош берадилар, деб қаттиқ ишонч билдирадилар. Бунинг учун зарур нарсаларнинг ҳаммаси бизда бор. Энг муҳими шуки, Совет давлатининг куч-қудрати, мамлакатимиз халқларининг мустаҳкам бирлиги ва қардошлиги, жонажон ленинчи партиянинг буюк яратувчилик кучи ва оталарча ғамхўрлиги бунинг гаровидир.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ — ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ — ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

ТОШКЕНТ ИСТИҚБОЛИ

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, зилзила оқибатларини тугатиш Ҳукумат комиссиясининг раиси И. Т. НОВИКОВнинг айтганлари

Тошкентдаги зилзиладан тўрт кун ўтгач, бошпанасиз қолган оилаларнинг қарийб учдан бир қисми бошқа жойларга кўчирилди. Уларнинг бир қисми Биринчи Май арафасида фойдаланишга топшириш учун Тошкент бинокорлари қуриб битказган янги квартираларга давлат машиналари ва ишчи кучлар ёрдами билан кўчирилди, бир қисми қариндош-уруғлари ва дўстларининг уйларига вақтинча жойлаштирилди, яна бир қисми шаҳарнинг қатнов бўлмаган бир қанча кўчаларида ўрнатилган чодирларга кўчиб ўтди.

Табиий офатдан зарар кўрганларга ёрдам бериш учун амалга оширилган дастлабки тадбирлар шулардан иборат. Зилзиланинг оқибатларини тугатиш учун КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети тузган комиссия ҳозирги вақтда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети билан биргаликда уйлари қаттиқ шикастланган барча кишиларни бошқа жойга кўчириш ишларини яқин кунларда тамомлаш учун ҳамма чораларни кўрмоқда.

Бунинг учун имкониятлар мавжуддир. Бинокорлар янги квартираларнинг талайгина қисмида пардозлаш ишларини тамомламоқдалар. Олти ўринли чодирларнинг янги партиялари поезд ва самолетларда Ўзбекистон пойтахтига келтирилмоқда. Бу чодирларда тахта поллар ўрнатиш мумкин. Бундан ташқари, оилаларнинг бир қисмини ўқув йили яқинда тамомланадиган мактаб биноларига кўчиришга қарор қилинди.

Ҳар бир кишига аёнки, чодир шаҳарчалари ҳам, мактаб биноларининг уй-жой учун ажратиб берилиши ҳам муваққат чорадир. Кўп кишилар буларда қанча вақт яшаш мумкин, деб савол берадилар. Бунга фақат битта жавоб бўлиши мумкин: уларда куз фаслигача истиқомат қилинади.

Аммо куз фасли келганига қадар ҳам бу ерларга кўчирилган кишилар тўғрисида зўр ғамхўрлик қилмоқ керак. Республика Савдо министрлиги, Тошкент шаҳар ижроия комитети уларни энг зарур озиқ-овқат маҳсулотлари ва саноат товарлари билан таъминлаш учун кўп иш қилдилар. Эрталаб келтирилаётган сут, гўшт ва гўшт ярим фабрикатлари, нон-булкалар, зилзиладан энг кўп зарар кўрган кўчаларга чиқарилган юзлаб лотоклар ҳали ўзлари кўникиб олмаган шароитларда яшовчи кишилар учун жуда муҳимдир. Ҳозирги вақтда уларга ёрдам кўрсатиш учун кўчма поликлиникалар ҳамда медицина пунктлари ҳам ташкил қилинмоқда.

Ўзлари яшаб турган уйларнинг девор ва томлари қулаб тушган кишиларнинг кайфияти ҳам катта аҳамиятга эга. Шу нарса қувончлики, тошкентликлар табиий офатга сабот-матонат, мардлик билан бардош бердилар, коллективчилик руҳига садоқат намуналарини кўрсатдилар. Ҳозирги вақтда шаҳарда ҳукм сураётган осойишталик ҳаммани хурсанд қилмоқда. Аммо, ер қимирлаш гарчи сусайган бўлса ҳам, ҳали давом этмоқда. Шу сабабли ер остидаги силкиниш бундан буён қандай тус олажаги кишиларни қизиқтирмоқда. Бу табиий бир ҳол. Олимлар зилзилани ўрганишнинг жаҳон тажрибасига (агар шундай деб айтиш мумкин бўлса) асосланган қатъий фикрларни айтдилар: 26 апрель эрталабдагидек кучли зилзила бундан буён такрорланмайди. Ер ости стихиясини батафсил ўрганиш учун, шаҳар аҳолисини илмий кузатишларнинг натижалари билан таништириш учун Москвадаги энг йирик сейсмолог олимларнинг катта бир группаси Тошкентга келишди.

Ўзбекистон пойтахтида уй-жой қурилишининг яқин вақт ичидаги перспективаси тўғрисида бир неча сўз. Уч сменада ишлай бошлаган Тошкент бинокорларининг ватанпарварлик ташаббусини ҳар қанча қадрласа ҳам арзийди. Аммо улар куз фаслигача барча меҳнаткашларни ўз кучлари билангина уй-жойлар билан таъминлай олмайдилар, албатта. Йил охиригача Тошкентда қурилиш ишлари суръатларини уч-тўрт баравар жадаллаштириш вазифаси қўйилди. Бу — қийин бўлса ҳам, лекин тамомила реал вазифадир. Бу вазифа тошкентликларнинг бошига тушган кулфатга ҳамдард бўлган мамлакатимиздаги барча қардош республикаларнинг ёрдами билан бажарилади. Тошкентга шошилинч суратда юк ортиб юбораётган шаҳарларнинг рўйхатида кун сайин янги номлар пайдо бўлмоқда.

Ўн минг кишига мўлжалланган поселка — Тошкент «йўлдоши» темир йўл составларига ортилмоқда ва уларнинг бир қисми ҳозирданоқ юборила бошланди. Ёғоч конструкциялардан ясалган бу уйларни осонлик билан тез йиғиб олиш мумкин. Бунинг устига бу уйлар зилзилага энг чидамлидир. Аммо поселка ёғоч уйлар посёлкаси бўлмайди. Бинокорлар уй деворларини ғишт билан қоплаб, уларни мустаҳкам, узоқ йиллар яшаш мумкин бўладиган биноларга айлантириш ниятидадирлар.

Темир-бетон йиғма конструкциялардан ясалган дастлабки биноларни ҳам жўнатишга тайёрламоқдалар. Мамлакатимизнинг ғарбидан, шимолидан, шарқидан Ўзбекистон пойтахтига хилма-хил бинокорлик материаллари, машина ва механизмлар юборилмоқда. Буларнинг миқдори Тошкентнинг эҳтиёжларини таъмин этади. Тошкентнинг эҳтиёжлари эса, жуда катта. Бунда гап шаҳарнинг бутун марказини яқин икки-уч йил ичида тамомила реконструкциялаш, бутунлай қайта қуриш тўғрисида бораётир. Тошкент архитекторлари реконструкциялаш лойиҳасини тузиб қўйганлар. Ҳозирги зилзила бу лойиҳани тезроқ рўёбга чиқариш кераклигини кўрсатди.

Махсус техника комиссиялари бузилган уйларни текшириб чиққанларида асосан хом ғиштдан, сомон аралаш лойдан ясалган бинолар шикастланган деган хулосага келдилар. Бундай уйларни ремонт қилса ҳам бўлар эди, лекин ремонт учун бўладиган сарфлар янги мустаҳкам уйлар қуриш учун қилинадиган сарфларга баравар келади дейиш мумкин. Шу сабабли соғлом фикр ҳам, давлат манфаатлари ҳам эски уйларнинг ҳаммасини бузиб ташлаш кераклигини тақозо этади.

Демак, янги кварталлар пайдо бўлади. Бу кварталларни ҳозирнинг ўзидаёқ Тошкентга ёрдам бераётган шаҳарларнинг номи билан — Москва, Ленинград, Киев, Минск кварталлари деб атамоқдалар. Бу рўйхатда бошқа номлар ҳам бўлади. Кварталларнинг ўзига тўхталиб ўтадиган бўлсак, уларнинг қандай бўлиши тўғрисида гапириш учун ҳали фурсат бор. Тошкентда қурилиш ишлари бўйича етакчи совет мутахассисларидан тузилган штаб бу масалани ҳал этади. Улар олдига қўйилган талаблар тўғрисида шуни айтиш мумкинки, янги кварталлар Тошкентнинг энг обод, энг кўркам кварталлари бўлсин. Бу кварталлар бутун шаҳарга намуна бўлсин. Тошкент шаҳри яқин келгусида мамлакатимизнинг энг обод шаҳарларидан бирига айлантирилади. Бунинг учун Тошкентда янги уйсозлик корхоналарини қуриш, бинокорлик материаллари индустриясининг янги корхоналарини вужудга келтириш кўзда тутилади.

Уй-жой проблемасини ҳал этиш билан бир қаторда, Ўзбекистон партия ва совет ташкилотлари зилзила вақтида бинолари шикастланган касалхоналарни бошқа жойга кўчириш масаласини ҳам оператив суратда ҳал этдилар. Шаҳардаги энг яхши бинолар касалхоналар ихтиёрига топширилди. Эндиликда махсус касалхона биноларини қуриш масаласи қараб чиқилмоқда.

Табиий офат Тошкент саноатига ҳам бир оз зарар етказди. Бу гап асосан, уруш вақтида кўчириб келтирилган корхоналар учун қурилган ёрдамчи биноларга тааллуқлидир. Ҳозирги вақтда кўпгина иттифоқ министрликлари ва бошқармаларнинг вакиллари Ўзбекистон пойтахтига келишди. Улар маҳаллий мутахассислар билан биргаликда ички резервларни қидириб топадилар ва ишлаб чиқаришни такомиллаштириш учун зарур чораларни кўрадилар. Тошкент корхоналарининг коллективлари навбатдаги план топшириқларини бажариш имконини берадиган миқдорда маҳсулот ишлаб чиқаришни таъминламоқдалар. (ЎзТАГ).

КАТТА ЖАСОРАТ

Зилзила оқибатларини тугатиш юзасидан тузилган республика ҳукумат комиссиясининг раиси М. М. МУСАХОНОВ билан суҳбат

Тошкентда табиий офат — зилзила бўлгандан буён орадан тўрт кун ўтди. Сейсмолог-мутахассислар матбуот, радио, телевидение орқали бу зилзиланинг характери ҳамда келиб чиқиш сабабларини тушунтириб бердилар. Шунингдек, партия совет органлари, министрлик ва ташкилотларнинг ходимлари ҳам бу ҳақда суҳбатлар ўтказдилар. Улар зилзила оқибатларини тугатиш учун қандай тадбирлар кўрилаётганлигини аҳолига маълум қилдилар.

Мен зилзила оқибатларини тугатиш республика Ҳукумат комиссиясининг ишлари тўғрисида, амалда қандай чоралар кўрилганлиги ва келажакдаги режалар тўғрисида гапирмоқчиман.

Аввало шаҳар аҳолисининг жасорати, жонбозлиги, интизомлилиги ва иродасига тасанно айтиш керак. Тошкент меҳнаткашлари — эркаклар ва аёллар, болалар ва қариялар ҳамма бир ёқадан бош чиқариб, зилзила оқибатларини тугатишга актив киришди. Тошкентликлар корхона ва ташкилотларда, ўқув юртларида ҳам ўз бурчларини шараф билан бажармоқдалар. Бу — шаҳримиз меҳнаткашларининг сиёсий ва маънавий етуклигидан, иродаси мустаҳкамлигидан далолат беради.

Кўплаб хонадонлар бошпанасиз қолган қариндошлари, танишларига ўз уйларидан жой бермоқдалар. Биз бу олижаноб кишиларга раҳмат айтамиз. Шаҳар совети бошпанасиз қолган ва вақтинча бировникида турган оилаларга биринчи навбатда квартира бериш учун уларга ишонтирув хатлари беради. Улар ўзлари илгари истиқомат қилган районлардан янги квартиралар оладилар.

Тошкентликлар бошига кулфат тушганда улар ёлғиз қолмадилар. Зилзила бўлиб ўтиши биланоқ КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати Тошкентга зарур ёрдам кўрсатиш тўғрисида қатор тадбирларни белгиладилар. СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари ўрток И. Т. Новиков бошчилигида Иттифоқ Ҳукумат комиссияси тузилиб, бу комиссия тезда Тошкентга етиб келди.

Партия ва давлат ишлари билан ниҳоятда банд бўлишларига қарамай зилзила бўлган куни, яъни 26 апрелда КПСС Марказий Комитетининг Бош Секретари Леонид Ильич Брежнев ва СССР Министрлар Советининг Раиси Алексей Николаевич Косигин ўртоқлар Тошкентга келдилар.

Брежнев ва Косигин ўртоқлар зилзила натижасида вайрон бўлган жойларни бориб кўрдилар, шаҳар меҳнаткашлари билан суҳбатлашдилар, зилзила оқибатларини тугатиш бўйича мўлжалланган тадбирларни белгилашда бевосита бошчилик қилдилар.

Тошкент аҳолиси улар учун оғир бўлган дамларда Брежнев ва Косигин ўртоқларнинг бу ерга келганликларини ҳеч қачон унутмайди.

Халқимизда «Чин дўст бошга кулфат тушганда билинади» деган мақол бор. Оғир дақиқаларда москваликлар ва ашхободликлар, ленинградликлар ва минскликлар, душанбаликлар ва горькийликлар, олмаоталиклар ва рижаликлар, бокуликлар ва киевликлар тошкентликлар билан ёнма-ён турдилар. Бепоён Ватанимизнинг барча меҳнаткашлари тошкентликларга ёрдам қўлини чўздилар. Тошкентга мамлакатимизнинг турли ерларидан юзлаб телеграммалар кела бошлади. Бу телеграммаларда ҳамдардлик ифода этилибгина қолмай, балки қардошлар Тошкентга қандай ёрдам керак бўлса ўша ёрдамни беришга тайёр эканликларини ҳам билдирдилар.

Минглаб қурувчилар, қурилиш материаллари ортилган юзлаб вагонлар Тошкентга оқиб кела бошлади. Бунинг учун биз ҳақиқий дўстларимиз — ватанимиздаги барча қардош халқларга миннатдорчилик билдириб, раҳмат деймиз.

Чирчиқ шаҳрининг меҳнаткашлари ажойиб ватанпарварлик ташаббусини бошладилар. Бу ерда 120 дан ортиқ квартира тайёрланди. Чирчиқликлар ана шу уйларни зилзила натижасида бошпанасиз қолган тошкентликларга инъом этдилар. Бундан ташқари улар тошкентлик болалар учун ўз мактаб-интернатларидан 110 жой ажратдилар. Чирчиқликларнинг бу ажойиб ташаббусини Янгийўл, Олмалиқ, Бекобод меҳнаткашлари, Юқори Чирчиқ районидаги хўжаликлар, Ҳамроқул Турсунқулов номидаги колхоз деҳқонлари ҳам маъқуллаб, улар ҳам Тошкент аҳолисига ёрдам қўлини чўздилар. Биз бу олижаноб кишиларга, ана шу шаҳар ва районларнинг партия, совет органларига чин қалбдан миннатдорчилик билдирамиз. Бу ажойиб ташаббус республиканинг барча областларида кенг қанот ёйишига аминмиз.

Бизнинг жамиятимизда киши-кишига дўст, ўртоқ, биродар деган принцип ҳукмрондир. Ана шу оғир кунларда кишиларимизнинг бир-бирига меҳр-оқибати, дўстлиги, биродарлиги яна бир карра зўр тўлқиндай намойиш қилинди.

Биз жонажон Коммунистик партиямизнинг халқ бахт-саодати ва фаровонлигини таъминлашдан бўлак муҳимроқ, мўътабарроқ бошқа мақсади йўқлигига яна бир марта амин бўлдик.

Зилзила оқибатларини тугатиш республика партия ташкилотининг диққат марказида турибди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюроси ўз йиғилишларида шу масалалар юзасидан бир қанча муҳим қарорлар қабул қилди. Бутун партия ва совет активлари зилзила оқибатларини тугатиш юзасидан катта иш олиб бормоқдалар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Олий Совет Президиуми ва республика Министрлар Совети бугун шу масала юзасидан меҳнаткашларга хат билан мурожаат қилди.

Зилзила оқибатларини тугатиш республика Ҳукумат комиссиясининг аъзолари ҳозир Тошкент учун муҳим аҳамиятга эга бўлган масалаларни ҳал этиш билан шуғулланмоқдалар. Масалан, гражданларни кўчириш ва вайрон бўлган жойларни тиклаш масалалари билан республика Министрлар Совети раисининг ўринбосари И. В. Марцинюк, коммунал хўжалиги министри ўртоқ М. З. Мирзааҳмедов ўртоқлар шуғулланмоқдалар.

Бир группа ўртоқлар шаҳардаги саноат корхоналарининг узлуксиз ишлашини таъминлаш масаласи билан шуғулланмоқдалар. Бу группага республика Министрлар Совети Раисининг ўринбосари ўрток А. Р. Хўжаев раҳбарлик қилмоқда.

Ўзбекистон Министрлар Совети раисининг ўринбосари ўртоқ С. О. Азимов бошлиқ группа илмий ташкилотлар, маориф, фан ва маданият, соғлиқни сақлаш муассасаларининг фаолиятини кузатиб бормоқда.

Мен юқорида Тошкентга қурувчилар, эшелонларда қурилиш материаллари кела бошлаганини айтган эдим. Қурувчилар коллективларини кутиб олиш, қардош республикалардан келаётган материалларни қабул қилиш ва жойлаштириш, бу ишларни ташкил этиш масаласи билан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари, ҳукумат комиссиясининг аъзоси ўртоқ И. Г. Анисимкин шуғулланмоқда. Ҳар бир масала бўйича махсус группа тузилган бўлиб, унга ҳукумат комиссиясининг аъзолари раҳбарлик қилмоқдалар.

Ҳукумат комиссияси тузаётган тадбирларни белгилашда жамоатчилик ҳам кенг жалб этилган. Ҳар бир квадрат метр уй-жой қанчалик қадрли эканлигини биз ҳозир ҳаммамиз яхши ҳис этамиз. Уй-жой билан биринчи навбатда бошпанасиз қолган оилаларни таъминлаш зарур. Бу ишда хатога йўл қўймаслик учун партия ва жамоат ташкилотлари, халқ контроли комитетлари шаҳар советига яқиндан ёрдам беришлари лозим.

Зилзила оқибатларини тезда тугатиш юзасидан сира бўшаштирилмай тадбирлар кўрилмоқда. Уйлар, бинолар қай даражада шикастланганлиги аниқланмоқда. Дастлабки тўрт кун ичида 800 оила янги уйларга кўчиб кирди. 160 оила жамоат биноларига жойлаштирилди. 1560 оила қариндошлариникига, танишлариникига кўчиб борди. 2 мингдан ортиқ оила чодирлар билан таъминланди. Қурилаётган биноларни тезда битказиш тадбирлари кўрилмоқда. Қурувчиларимиз кеча-кундуз ишламоқдалар. Яқин икки-уч кун ичида яна минг оилага квартира берилади. Яна 6 минг чодир олдик. Бу чодирлар аҳолига берилмоқда.

Кўпгина маъмурий ва жамоат бинолари, айрим мактаблар вақтинча уй-жой учун, шунингдек даволаш муассасалари учун ажратилди. Бу биноларда ҳозирнинг ўзидаёқ 2000 дан ортиқ бемор учун жой ҳозирланди.

Аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан узлуксиз таъминлаб туриш тадбирлари кўрилди. Савдо тармоқлари кенгайтирилди.

Тошкент гарнизонининг аскарлари шикастланган биноларни тиклашда қурувчиларимиз билан ёнма-ён туриб ишламоқдалар. Байрамдан кейин Тошкентдаги олий ўқув юртларининг ғайратли студентлари ҳам уларга ёрдамга борадилар. Шундай қилиб, шаҳар кундан-кун тикланиб бормоқда, унда аҳвол тобора яхшиланмоқда.

Якка тартибда уй-жой қуриш тўғрисида ҳам бир-икки оғиз сўз айтмоқчиман. Якка тартибда уй қуриш хоҳишини билдирган кишиларга участкалар ажратиб берилади, уларга узоқ муддатга қарз берилади ҳамда арзон нархда бинокорлик материаллари билан таъминланадилар.

Бироқ шубҳасиз, уй-жой масаласини тубдан ҳал қилиш асосан давлат қурилиш ташкилотлари зиммасига юкланади. КПСС Марказий Комитети, Совет ҳукумати ҳамда барча қардош республикалар бизга катта ёрдам бермоқдалар. Бу ёрдам натижасида биз қурилиш суръатини жуда тезлаштириш имкониятига эга бўла оламиз. Зилзила оқибатлари тезда тугатилади.

Тошкентда яқин орада барча қулайликлари бўлган юзлаб кўп қаватли бинолар қад кўтаради. Севимли шаҳримиз мамлакатдаги энг чиройли шаҳарлардан бирига айланади. Биз унинг чиройли бинолари, кўркам хиёбонлари, ҳар қандай шароитда ҳам ўз бурчини шараф билан бажарадиган мард ва жасур кишилари билан фахрланамиз.

ХАЛҚ НОМЗОДЛАРИ

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ДЕПУТАТЛИГИГА НОМЗОДЛАР КЎРСАТИЛМОҚДА

Ўзбекистонда СССР Олий Совети депутатлигига номзодлар кўрсатиш давом этмоқда.

Андижон область, Янгиқўрғон районидаги «Шарқ юлдузи» колхозида бўлиб ўтган сайлов олди йиғилишида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари **Леонид Ильич Брежнев** ва шу колхознинг раиси **Жўрабой Охунов** Чортоқ сайлов округидан СССР Олий Советининг Иттифоқ Совети депутатлигига номзод қилиб кўрсатилди.

Хоразм область, Янгиариқ районидаги Киров номли колхозда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари **Назар Маткаримович Матчонов** Хива сайлов округидан СССР Олий Советининг Иттифоқ Совети депутатлигига номзод қилиб тавсия этилди.

(ЎзТАГ).

ОЧЕРК

Йиллар қиссаси

УЛУҒ ОКТЯБРНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

Кувадан Хўжа Ҳасан қишлоғига пиёда кетдик. Кеч куз изғирини қулоқни изиллатиб ялайди. Қоралоқлар дам ер бетига, дам дарахтларга мўри-малахдай ёпирилади. Қуёш булутлар орасидан аҳён-аҳёнда қия мўралаб қўяди. Шабада йўл ёқасидаги мирзатераклар шохини хиёл тебратади. Қовжираган ўт-ўланлар шитирлайди. Ариқчадаги бир билак сув ҳам манзилига шошади. Радио жаранглаяпти.

— Тўхтайлик, бирпас тўхтайлик, — илгарилаб кетган ҳамроҳларимизга хитоб қилади Мирзамаҳмуд ака,— бизнинг колхозни гапиряпти...

— Уюшқоқлик, аҳиллик, меҳнатга меҳр, алоҳида ҳиммат бўлмаса бу улкан муваффақиятлар тутқич берармиди? — диктор тўлиб-тошиб ҳикоя қилади. — Ахир 2550 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 31,5 центнердан ҳосил кўтариб, 8000 тонналик басавлат хирмон кўтариш осон гапми?!

Каттадир, кичикдир, — ҳамма колхоз шаъни учун оёққа турди. Урайимжон Эргашев, Ўринбой Орзиев, Исроилжон Ёқубов ва бошқа бригада аъзолари ҳосилдорликни 37-45 центнерга етказишди. Бари одамлар туфайли, одамларнинг миннатсиз химмати туфайли. Диктор экишдан тортиб, то ҳосилни йиғиштириб олгунга қадар меҳнатнинг асосий юкини елкалаган Тилаволди Азимов, Алижон Ғафуров, Абдунаби Юнусов сингари «пўлат от» чавандозларини, бир қултум сув устида «дўмбалоқ ошган» Барот Сайдаҳметов, Ғозибек Юсупов, Содиқ Ҳошимовдай сувчиларни, Ширмонхон Бозорова, Чиннихон Орзиева, Мамлакатхон Холматова, Муътабархон Собирова каби пахтазор юлдузларини бирма-бир тилга олди. Улар қаерда экан ҳозир? Ўзлари ҳам эшитишяптимикин? Манглай терлар, ғўзалар орасида тонгни қаршилаган дақиқалар, иш устида сену менга бориб айтилган аччиқ-чучук гаплар, бари шунақада чиқиб кетаркан.

Олисда мотор гуриллайди. Тушликдан қайтган тракторчи ишга тушибди. Ариқ ҳатлаб йўлни ўша томонга бурдик. Урайимжон Эргашев бошлиқ бригадага қарашли ерлар экан. Тажрибакорлиги, деҳқончиликнинг баланд-пастини ўбдан билганлиги, кўпчилик иши учун жон куйдирганлиги билан танилган Урайимжон ака энди Хўжа Ҳасан қишлоғидан, Кувадан оша бутун область пахтакорларининг ифтихори бўлиб қолди. Областда биринчи бўлиб эллик центнерчилар ҳаракатини бошлаб берди. Бригаданинг аъзолари 58 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 46 центнердан «оқ олтин» йиғиштириб олдилар.

Келгуси йил тараддудини мана ҳозир ўз кўзимиз билан кўрамиз. Мирзамаҳмуд ака йўл-йўлакай тушунтириб боради. Шудгорланган пайкаллар кўпчиб, тоғорадан чиқиб кетай деб турган хамир каби лорсиллайди. Тупроқнинг ҳиди димоққа гуп-гуп уради.

Трактор вазмин ўрмалаяпти. Ернинг қат-қати очилиб боради. Буғ, оппоқ буғ плугларга эргашади. Бекилиб ётган булоқ кўзини ҳеч очганмисиз? Булоқнинг ўша пайтдаги сувидай буралиб-буралиб чиқяпти бу буғлар. Димланиб ётган нафасимикин бу? Тракторчи Умматали Парпиев имо билан саломлашди. Бригадир қаердайкин? Тракторчи бугун кўрмабди уни. Ариқ тозалаётганлардан суриштирдик, — йўқ. Шийпонга бордик — йўқ. Аъзолар бригадирни «идорага борган бўлса, ушланиб қолгандир», деб ўтиришгандир.

Бригадирнинг уйига бордик. Бизни Момахон опа кутиб олди. Негадир қовоқлари димиққан, кўзлари нам. Болалар ҳам ташвишли жовдираяпти. Нима гап? Тинчликмикин? Урайимжон ака қани? Момахон опа ичкарига таклиф этди.

Қават-қават кўрпа устида узала тушиб ётган Урайимжон акани кўриб юрагимиз «шув» этди. Кеча тулпа-тузук эди. Кирганимизни сезмади.

— Ҳайрият, — дейди Момахон опа, — кўзлари илинибди. Яралари очилиб нечаси билан тўлғониб чиқдилар. Кундузи ҳам мижжа қоқмадилар! Доктор ҳам келиб-кетди...

Уйғотмадик. Ташқарига чиқдик. Яна йўлдамиз. Сукунат. Салмоқли қадамлардан бўлак шарпа эшитилмайди. Мирзамаҳмуд ака ерга тикилиб кетяпти. Бошимизда чигал фикрлар ўрмалайди. Бу мусибат унга қаерда, қачон ёпиша қолганикин? Яқин ўртада бирор тасодифдан жароҳатланганмикин?

— Қанақа яра, ўзи, — сўрадик Мирзамаҳмуд акадан, — оғирми?

— Уруш яраси, чап қўлини Украинани ҳимоя қилишда ташлаб келган. Ўшанинг ўрни. Бадбахт уруш! Шунча йиллар ўтди-ю, заҳри ҳамон зирқирайди. — Мирзамаҳмуд аканинг кўнгли эзилиб кетиб, гапира олмай қолди. Балки у ўзини ва ўзига ўхшаганларни ўйлармиди. Бошқа кўп одамларнинг қисмати Урайимжонникига ўхшаш эмасми. Ҳа, ҳозир Мирзамаҳмуд ака ўзининг қисматини ўйлар эди:

...1944 йил. Январь ойининг бошлари. Қор шундай чапарастасига ташлаяптики, гўё ер супра, осмон элак. Сафар халтасини чап елкасига илган йўловчи қишлоққа яқинлашган сари қадамини тезлатади. Ҳар замонда силкиниб олади, елкаларига уйилган қор тўкилади. Ўнг елкаси, чап қўлининг бармоғи, тиззасидаги яралар дам-бадам зирқирайди, совуқ ўтдими ё толиққаниданми?! Оғриқ зўраяди, у тишини тишига қўйиб қадам босади, атрофга тикилади. Ариқ, дарахтлар, бир-бирига уланиб кетган деворлар, қорга кўмилган томлар, бари «хуш келибсиз» деяётгандай. Тўрт йил бўлди қишлоқдан чиққанига. Ана шу яралар учун қишлоққа қайтаришди уни.

У уруш тамом бўлгач ғалаба билан бирга қайтмоқчийди... Яна атрофга суқланиб қарайди. Кўчада зоғ учмайди. Уйига етгунча ҳам ҳеч кимнинг кўзи тушмади унга. Кўча эшикни устма-уст тақиллатди. Сандалга чўғ ташлаш учун ўчоқ бошига бораётган Пўлатхон шошилганидан қўлидаги оташкураги билан пешвоз чиқди. Кўнгли кетиб йиқилаёзди. Лекин ўзини куч билан тўхтатиб:

— Буви, ҳой буви, ўғлингиз! — деб қичқирди.

Бирпасда бутун қишлоқ кўчиб келди. Йиғи-сиғи. Нимага, суюнишнинг ўрнига кўз ёши? Чарақлаган чеҳралар, париллаган кўзлар қани? Қўлидаги қизчасини ерга қўйишни ҳам унутиб ҳўнг-ҳўнг йиғлаётган ким? Аравакашимизнинг хотини Карамхон-ку! Солижондан хат-хабар бормикин? Қора хат келибди, қора хат! Шофер бўлмоқчийди... Сувчи Мелижон, бухгалтер Маъмуржон эса бир ярим йилдан бери дом-дараксиз эмиш. Сотқинбойдан қора хат келганига бир йилдан ошибди. Ўн гулидан бир гули очилмаган йигит! Бундан ҳам ортиқ фожиа бўлармиди?! Чўккан кўнгилларга чироқ ёқиш керак. Мирзамаҳмуд ўзини ушлаб олди. Шароитнинг оғирлиги афти-ангорлардан, кийим-кечаклардан кўриниб турибди. Нима қилса бу одамларга кўмаги тегаркин?

Мирзамаҳмудни омборчиликка тайинлашди. Тўртта бўш қоп, битта катта тарози, битта эгар, чанг босган ёғоч сандиқни қабул қилиб олди. Одамлар ўзи ичмаса ҳам, ўзи киймаса ҳам фронтдагиларга жўнатган. Тасаввур қилиб кўринг. Бир кафт дон бўлмаса, қанақасига омборчи бўлади. Мирзамаҳмуднинг боши қотди. Уйга келиб онаси Марям хола ва хотини Пўлатхон билан маслаҳатлашди.

Юрак тўлқини

Съезд тугади. Съездлар саройи узоқда қолди. Мана, Ғурумсаройдаман. Ҳар қарич ери этак-этак пахта берадиган даладаман. Ерга чигит қадаётган алп-пахтакорлар даврасидаман. Лекин ҳаяжоним ичимга сиғмайди. Кўзга уйқу ҳам келмайди, кечалари қандайдир куч далага етаклайди. Кўнгил ҳеч таскин топмайди. Нимагадир ҳамқишлоқларимга съезд ҳақида, унинг иши, белгилаган тадбирлари ҳақида гапириб бераверсам, дейман. Билсам, съезд юрагимга ўт солиб қўйган экан.

Бу — табиий, чунки съездда партиянинг халққа қанчалик яқинлигини кўрдик. Унда халқнинг кўнглидаги гаплар айтилди. Партия халқ ҳақида қанчалик қайғураётганини ҳис қилиб, тўлқинланиб ўтирдик. Съезд одамлар кутганидек ўтди. Умид қилганидек тадбирлар белгилади.

Бундай съезд кимнинг юрагига ўт солмайди! Съезд ёпилибди ҳамки ҳеч кимнинг ўрнидан кўзғолгуси, Съездлар саройидан чиққуси келмайди. Ўн кун ичида халқ билан партиямиз бир-бирига янада қадрдон, яқин бўлиб кетди.

КПСС XXIII съезди белгилаб берган йўл—ўзининг аниқлиги, ёрқинлиги ва тўғрилиги билан одамларнинг диққатини тортяпти. Биз шу йўлдан комил ишонч билан бораверамиз. Илгари ҳам йўллар белгиланган, халқ хўжалигини ривожлантириш планлари тузилган. XXIII съезд Директиваларида ўз ифодасини топган янги беш йиллик план истиқболимизни янада ёрқинроқ ёритиб берди.

Съезд беш йилликда қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг аниқ йўлларини кўрсатди. Биз ҳам шуни кутгандик. Масалан, колхозимиз деҳқонлари беш йилликда давлатга қанча пахта беришларини-ю, қанча даромад олишларини, турмушлари қанчалик фаровон бўлишини яхши билишади. Эртаги куннинг қандай бўлишини билиб яшаганга, ишлаганга нима етсин!

Съездда КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми жуда ҳаётий тадбирлар белгилагач пленум бўлгани якдиллик билан таъкидланди. Ҳақиқатан ҳам ундан колхозчилар катта манфаат кўришди. Биргина колхозимиз деҳқонлари шу пленум қарорлари асосида амалга оширилган тадбирлардан 350 минг сўм наф кўришди. Шунинг учун съезд Директиваларида бундан кейин ҳам КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми ишлаб чиққан иқтисодий тадбирлар системасини изчиллик билан амалга ошириш вазифаси қўйиляпти.

Умуман, КПСС XXIII съезди Директивалари билан танишганингда партия билан халқнинг ўйлари бир ердан чиқаётганини, мақсадлари, вазифалари, ташвишлари бир эканини кўрасан. Бу — съезд олдимизга қўяётган вазифалар қанчалар буюк ва мураккаб, оғир ва машаққатли бўлишига қарамай, уддалай олишимизга ишонч туғдиради. Юракка ўт солади. Бу ўт эса ҳар вақтдагидан яхшироқ ва кўпроқ ишлашга чорлайди. Юрагига шундай ўт тушган одамга оғир ишлар ҳам енгил кўчавераркан. Буни мен далага чиқиб кўрдим. Одамлар ишни соғиниб қолгандай меҳнат қилишяпти. Улар съезддан мамнун бўлиб, яхши ният билан ерга чигит қадашяпти. Кўпгина бригадалар съезд ўз ишини давом эттираётган кунлардаёқ янги мажбуриятлар олишибди. Савринисо Тошпўлатова ва Умринисо Эргашева бошлиқ бригадалар гектаридан олтмиш центнердан ҳосил кўтаришга бел боғлашибди. 45-50 центнерни мўлжаллаган бригадалар сони ўндан ошибди. Бу—съезд колхозчилар юрагига ҳам ўт солганидан дарак бермайдими?

Съезддан кейин бу йил қиладиган ишларимиз кафтда тургандек ўзимизга аён бўлиб қолди. Аввало, ҳосилдорликни колхоз бўйича 40 центнердан оширамиз. Бунинг учун резервларни ишга соламиз. Колхозда 540 гектар кам ҳосилли ер бор. Бултур шу ерлардан 23 центнердан ҳосил олган эдик. Бу йил ана шу майдонда ҳосилдорликни 30 центнерга кўтарсак, марра бизники. Ҳозир шу майдонларни қайта текислаяпмиз.

Ирригация-мелиорация тармоқларини яна ҳам яхшилаймиз. Ана шу майдондаги ғўзани агротехника қоидалари асосида алоҳида парвариш қиламиз.

Қишлоқни қайта қуришни тезлаштириб юборамиз. Бунинг учун колхозда ғишт заводи қурилишини бошлаб юбордик. 1970 йилгача ҳамма колхозчиларимиз шаҳар типидаги уйларга кўчиб киради. Эндиликда ҳамма колхозлар ўз колхозчиларига янги, замонавий уйлар қуриб бера олади. Колхозлар бу иш учун банкдан кредит йўли билан маблағ олиши мумкин.

Биз қишлоқ меҳнаткашларининг турмуш даражасини яхшилашни ўйлар эканмиз, уларнинг саломатлиги ҳақида ғамхўрлик қилишни ҳам унутмаслигимиз керак. **Химик олимларимиз ғўза зараркунандаларига қарши ва ғўза баргини тўктиришга ишлатиладиган химикатларнинг одамларнинг соғлиғи учун бутунлай зарарсиз янги хилларини тезроқ яратишлари керак.**

Бизнинг улардан талабимиз шу.

Ҳозир ҳар гектар ердан олинадиган ҳосилни бутун чоралар билан кўпайтириш асосий вазифа қилиб қўйилаётир. Биз ана шу талаб асосида ишлаймиз. Лекин шу ўринда қўшниларимизга эътирозларимиз ҳам бор. Ери-еримизга туташ хўжаликларда ҳосилдорликнинг биздагидан кескин фарқ қилишига нима дейсиз! Тўрт-беш центнер фарқ қилса майли эди, лекин бир ариқдан сув ичадиган икки колхоз ерида ҳосилдорлик 20 центнергача фарқ қилади. Бу қандай гап. Қўшниларимиз бу ҳақда энди ўйлаб кўришса бўларди.

Мулоҳазалар, фикр-ўйларнинг ниҳояси йўқ. Лекин бу мулоҳазалар фикр ва ўйлар камчиликларимизнинг бартараф этилишига, ишимизнинг яна ҳам юришиб кетишига қаратилган. Биз қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш бўйича беш йиллик планни муддатидан олдин бажариш тадбирларини кўраверамиз.

А. ОДИЛОВ,
Поп районидаги Ленин номли колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, КПСС XXIII съезди делегати.

ЮКСАЛИШ РАҚАМЛАРИ

⊙ Ўзбекистон ўзининг кучли газ саноатига эга бўлиб, газ ишлаб чиқариш тобора ривожланмоқда. Шу йилнинг ўзидаёқ табиий газ қазиб олиш 24 миллиард кубометрга етказилади. Бу —Германия Федератив Республикаси, Франция ва Италиянинг ҳаммасини қўшиб ҳисоблаганда шу мамлакатларда қазиб чиқарилаётган газдан ортиқдир.

⊙ Серқуёш ўлканинг зангори ёқилғисидан Россия Федерацияси, Тожикистон ва Қозоғистон ҳам баҳраманд бўлмоқда. Янги беш йилликда Муборак — Тошкент — Фрунзе — Олмаота газ қувури қурилади ва Ўрта Осиё — Марказ газ магистрали орқали зангори ёқилғи Москвага ҳам етади.

⊙ Республикада газнинг запаси 3 триллион кубометрдан ортиқ эканлиги тахмин қилинмоқда. Шу беш йилликнинг охирига бориб газ қазиб олиш 40 миллиард кубометрга етади.

⊙ Республикамиз олтин запаслари жиҳатидан етакчи ўринлардан бирига кўтарилмоқда. Бухоро, Тошкент, Самарқанд ҳамда Фарғона областларида йирик олтин конлари топилди. Бу ерда олтин қидириш ишлари мамлакатдаги ўртача даражадан уч баравар арзонга тушади.

Оҳангарон — Олмалиқ саноат районидаги бой конларда олтиннинг таннархи Совет Иттифоқидаги ўртача кўрсаткичдан икки-уч баравар арзондир.

⊙ Янги беш йилликда Ўзбекистонда саноатнинг ялпи маҳсулоти ҳажми 60 процент кўпаяди, техника тараққиёти жадаллашади, табиий бойликлардан яхши фойдаланишни таъминлайдиган саноат тармоқлари янада ривожланади.

⊙ Ўтган етти йилликда Ўзбекистон колхоз ва совхозлари Ватанга 23 миллион 673 минг тонна «оқ олтин» етказиб бердилар. Бу эса бундан аввалги етти йилдагига қараганда 4 миллион 458 минг тонна кўпдир. Пахта етиштириш йилига ўрта ҳисобда 637 минг тоннадан ортиб борди.

ОЛТИЛИКЛАР

«Дам олиш — кун» тез кел деб,
Шошиб кутамиз уни.
Кўрингандай қувонамиз
Ишларимиз якуни.
Айтинг-айтинг, келмасин
Мангу «дам олиш» куни.

□

Нодон юрса агарда сафда
Уринади олдин ўтмакка.
Доно юрса, олар ўзини
Охирроққа ёки четроққа.
Орқароқда юрса ҳам доно,
Халқ кўтарар уни юксакка!

□

Кўзлар жанг қилишар
Бу жанг жуда ҳам ёмон.
Юракни эгаллашга
Уринар икки томон.
Висол билан чиқилар —
Кўз «жанги»дан соғ-омон.

□

Бир чол гапга тутди йигитни,
Йигит дерди: «Кўп жоврар бу чол»,
Уша йигит қариб, бир ёшни —
Гапга тутди (такрорланди ҳол).
«Бунча жоврар бу чол» деганда,
Уз гапини таниди дарҳол.

□

Меҳмон келса, кетар чоғида
«Келиб туринг» дейсиз. Бу аъло.
Кўп жойларда «келиб туринг» деб
Кўнглингизни тоғ этар гўё.
Лекин, врач касал хонага
«Келиб туринг» демасмиш асло.

□

Таъмагир арзи-ҳолин
Минг букулиб айтаркан.
Ёлғон дўст сал айбингни
Кулиб-кулиб айтаркан.
Одил дўст нуқсонингни
Куйиб-куйиб айтаркан.

□

Шогирд эди қадимда ўзи,
Уқиб, ишлаб бўлди у доно.
Хизматлари — иши олдида
Устози ҳам тан берар гоҳо.
Чин донолар устоз олдида
Шогирдлигин унутмас асло.

Пўлат МЎМИН.

ҒАЛАБА РАПОРТЛАРИ

Жонажон партиямиз XXIII съездининг тарихий қарорларини амалга ошириш учун курашни тобора авж олдираётган Ромитан районининг паррандачилари баҳор байрами—1 Майга ажойиб меҳнат совғаси тайёрладилар. Район хўжаликлари давлатга тухум сотиш йиллик планини муддатидан илгари ошириб адо этдилар. 1 миллион донадан ортиқ тухум тайёрланди.

Ромитанлик паррандачилар пландан ташқари тухум тайёрлашни давом эттирмоқдалар.

● ◆ ◆

Янгийўл районидаги Киров номли колхоз пахтакорлари барча майдонга чигитни энг қулай агротехника муддатларида экиб олган эдилар. Ҳозир культиваторлар осилган тракторлар бирин-кетин ишга солиняпти. Суратда: колхознинг илғор сувчиси Малик Жумақулов пахта далаларига сув тарамоқда.

Қ. Розиқов фотоси,
(ЎзТАГ фотохроникаси).

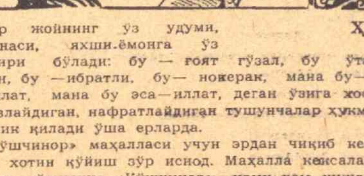

Шабнам

ҲИКОЯ

Ҳар жойнинг ўз удуми, анъанаси, яхши-ёмонга ўз таъбири бўлади: бу — ғоят гўзал, бу ўта тубан, бу —ибратли, бу— нокерак, мана бу—фазилат, мана бу эса—иллат, деган ўзига хос эъзозлайдиган, нафратлайдиган тушунчалар ҳукмронлик қилади ўша ерларда.

«Қўшчинор» маҳалласи учун эрдан чиқиб келиш, хотин қўйиш зўр иснод. Маҳалла кексаларининг айтишича «Қўшчинор» номи ҳам шунга бориб тақалармиш. «Қўшчинор»да авлодлар оша ҳеч ҳам қўйди-чиқди бўлмаган хонадон энг обрўли ҳисобланади. Ота-оналар ҳам шунга қараб кўкрак кериб юришади; фарзандлар шу ақида асосида тарбияланади, бу борада катталар ёшларга ибрат кўрсатадилар. Қиз узатиш, келин туширишда «охири баҳайр» бўлишига қараб иш тутадилар: «тенг-тенги билан қовушсин» дейдилар.

«Қўшчинор»да бир фарзандга етти қўшни ота-она!

«Қўшчинор»да никоҳ тўйи катта байрам, қўйди-чиқди — аза!

Ҳамдам ака оиласи «Қўшчинор»нинг гули, ўзи бообрў одам. Бу оилада етти қизил атргул парвариш топган, уларни етти булбул ўз маконига олиб кетган.

Маҳаллада тўй ҳам, маъракa ҳам эр-хотин Ҳамдам ака ва Баҳри опа кенгаши ёки иштирокисиз ўтмайди.

Оилада кенжа қиз бўлмиш Шабнам турмушга чиққанига бир ой бўлар-бўлмас уйига қайтиб келди.

Номозгар пайт. Баҳри опа овқат тараддудини кўряпти. Бир маҳал Шабнам эшикдан ёлғиз ўзи шўппайиб кириб келди. Онаси сўрашиш ўрнига:

— Нега бир ўзингиз, қизим? Сатторхон қаниилар? — деди. (Бу оилада сизсираш расм эди).

— У киши келмайдилар, — деди ерга қараганича Шабнам.

— Ола мушук ўтдими ё ораларингиздан?

— Йўқ.

— Ота-онангиз гап қилдиларми бўлмаса?

— Йўқ.

— Нега аразлаб келдингиз?

— Шундай, ўзим.

— Сабаб?

— Айтолмайман.

— Қиз бола ўз онасидан ҳам яширадими сирини?

— Айтишим мумкин-ку, аммо ҳозирча тушунтиролмайман.

Овқатдан кейин Ҳамдам ака билан Шабнам орасида ҳам худди шундай савол-жавоб бўлди. Қўшимча шуки, отанинг:

— Қизим, келишингиздан Сатторхон хабардормилар? — деган саволига, қизи:

— Хабарлари бор. Уйга кетяпман, дегандим, индамадилар, — деб жавоб берди, холос.

Шабнам хизматга уйидан қатнай бошлади. У ҳовлисидан то кўча бошигача чиқар экан, одамлар ўзи ҳақида гапиришаётгандек бўлиб туюларди назарида:

Шабнамнинг уйига қайтиб келиб қолганлиги маҳалла аҳли учун кутилмаган воқеа бўлди. Маҳалла қоровули Замон ота Шабнамнинг никоҳ тўйида Ҳамдам ака ўз қўли билан кийгизиб қўйган яп-янги чопонни ечиб чиқди, киймай қўйди уни.

Шабнамнинг опалари келиб кўнгил сўраб кетишди. Аммо уларга ҳам Шабнам очилиб сўзламади. Ўзидан уч ёш катта Гулбарги исмли опаси келолмади: у кўзи ёриб ётганди. Шабнамнинг ўзи кўнгил сўрагани борди. Аммо ўз туғишган бувиси — Муборак биби ирим қилиб:

— Чиллалик уй, сен кирма ичкарига, — деб Шабнамни опаси ётган уйга яқин йўлатмади.

Шабнам у ердан эзилиб уйга қайтди. Умид билан почта қутисига қаради. Хат борлигини кўрди-ю, чеҳраси ёришиб кетди. Аммо бир зумда шашти пасайди: хат умид қилган одамидан эмас, балки бошқа шаҳарда турувчи дугонаси Зебодан эди.

* * *

Шабнамларнинг ҳовлиси. Ўрик шохига илиғлик катта лампочка ёниб турибди. Атрофида парвоналар. Шундай таккинасида яшил бўёқли сўри. Сўрида хонтахта. Унинг нариги томонида Шабнам ярим белигача кўрпа ёпиб ёнбошлаб ётибди. Унинг қора сочлари оппоқ ёстиқ устида янада қоп-қора бўлиб кўзга ташланади.

У туриб ўтирди.

Лаблари титрар, кўзларида нам йўқ, йиғларди Шабнам! Вужуди оташ, манглайи узра муздек томчилар.

Дилидан кечмиш кечмишлар:

Йўлимга қизил атргул ташлаб ўтиб, муҳаббат изҳор қилганингиз ёдингиздами? Менинг ёдимда!

Илк ваъда, илк учрашув, илк бўса ёдингиздами? Менинг ёдимда!

Студентлик йилларимиз, учрашувлар, пинҳоний суҳбатлар, кутганингиз — келолмаганим, узр айтиб сабабин баён қилганим ёдингиздами? Менинг ёдимда!

Шеър ўқиганингиз — тинглаганим, ваъда, вафо, садоқат, ишқ-муҳаббат ҳақида нақллар ҳикоя қилганингиз — эшитганим ёдингиздами? Менинг ёдимда!

Тўй куни хўплам иссиқ чойга чақмоқ қанд солиб менга «ичинг» дея тутган эдингиз. «Нечун» деганимда, Навоий айтур дея паст овоз билан шеър ўқидингиз:

Бу қанд эди-ю ул зулол монанд,
Жазб айлади ул зулолни қанд.

Шу ёдингиздами? Менинг ёдимда, кўз ўнгимда!

Ўша, хў ўша ажойиб хотиралар қалбимдан абадиятга жой олган. Улар бир умрга ўчмайди. Улар ҳамиша мен билан!

Илк бор исмингизга «ака» сўзини қўшиб айтганимда чеҳрангизга шодлик қалққан эди, ўзингизда йўқ севиниб кетган эдингиз. Бу ҳам худди кечагидек кўз ўнгимда! Нечун ҳозир шундай бўлмайди? Нечун кулиб қарамайсиз менга? Кулиб қарасам-да, кулмайсиз. Эркалансам-да, парво қилмайсиз...

Шабнам диққатини хонтахта устидаги конверт ўзига жалб этди. Уни аста очди. Мактубни ўқий бошлади:

Шабнам! Эсингни едингми? Сени нима жин урди. Наҳотки шундай тенги йўқ йигитни ташлаб кетган бўлсанг. Бу қилмишингни ҳеч ким кечирмайди, кечиролмайди ҳам. Тағин пушаймон еб қолма. Ахир, ўзинг севиб-севилиб, синаб-синашта бўлиб теккан эдинг-ку! Қанчалар синадингиз бир-бирингизни. Сизларга, юриш-туришингизга, кийинишингизга, муомилангизга ҳамманинг ҳаваси келарди. Ҳамма тақлид қиларди сизларга.

Саттор акани ҳеч ким айбдор, деб билмайди, сен у кишини ташлаб кетганинг учун, сени айбдор дейишади. Чунки сени кафтида тутиши, эъзозлаши ҳаммага ойнадек равшан.

Қўй-ей, нонтепкилик қилибсан. Сенинг ўрнингда бўлсам..., ке у ёғини айтмай. Билишимча, муҳаббатинг юлдуз кўрмай жон берибди...

Шабнам мактубни ўқигач:

— Эй, дугонажон! Қалбимдан нелар кечганин билармидинг? — деб қўйди ўзига-ўзи. Бир оздан кейин шу пайтгача ҳеч кимга айтмаган ўз сир-асрорини Зебога ғойибона ошкора қила кетди:

Зебо! Эсим жойида, жин ҳам ургани йўқ. Мени кечиришларини истамайман. Узр ҳам сўрамайман. Чунки ўзимни гуноҳкор деб билмайман. Узр айтгулик бирор гап-сўз ўтгани ҳам йўқ. Севиб, синаб турмушга чиққаним рост. Кетиб қолганим учун Саттор акамларни ҳеч ким айбдор деб билмайди. Бу маълум нарса. Аммо биргина мен айб у кишида деб ҳисоблайман. Чунки тўйдан кейин менга худди ўз сояларидек қарай бошладилар. Икки гапнинг бирида, «қайта яна куёв бўлармидик» дейишни одатга айлантирдилар. Ўзингизга бундоқ қараб юринг, дегудек бўлсам яна «э, қўйсангиз-чи, сизга эришдим, шу бас!» дейишларини қўймадилар. Илтимос ўрнини ётиғи билан айтиладиган буйруқ оҳанги эгаллаб олди. Менинг фикрим, менинг хоҳиш-истагим, менинг орзу умидим — буларнинг ҳаммаси Шабнам учун қонунийдир, деган тушунча пайдо бўлди тўйдан кейин Саттор акамларда. Нечун менинг ҳис-туйғуларим инобатга олинмас экан, деган фикр кечарди дилимдан шундай пайтларда. Уларнинг ўйлашича, у кишининг дидларига нимаики маъқул бўлса, менга ҳам ўша нарса албатта мақбул бўлиши керак эмиш...

Тўй ўтди-ю, Саттор акамлар менга худди ўз сояларидек қарай бошладилар. Орамиздаги кўз илғамас зиддият мана шу! Менинг кетиб қолишимга сабаб ҳам мана шу!

Ўша куни «уйга кетяпман» деганимда, лоақал «нега кетяпсиз», ёки «қачон қайтасиз», деб сўрамадилар ҳам. Эр қаерда бўлса, хотин ўша жойда бўлиши лозим, хотин киши эрнинг тунда шарпаси-ю, кундузи соясидек гап, Шабнам мени севади, демак бу ердан кетиб қаёққа ҳам боради, яна қайтиб келади, албатта, деб ўйладилар. Кўнгил экан-да. Бу менга жуда қаттиқ ботди. Ростда, муҳаббат туйғуси ўз йўлига, инсонийлик ғурури ўз йўлига! Ана шу ғурур мени эр уйидан ўз уйимга олиб келиб қўйди. Ҳозир икки ўт ўртасида ёнмоқдаман. Муҳаббат ёр ёнига ундайди, ғурурим — ҳозирча шу ерда қол, дейди. Қалбимда муҳаббат ила ғурур жанг қилмоқда ҳозир...

Шабнам қаттиқ жунжикиб кетди. Ўрнидан турди. Сўри панжарасига ташлаб қўйилган сочиқни олиб, тепасидаги лампочкани бураб чироқни ўчирди. Шунда маълум бўлди туннинг сутдек ойдинлиги. Тўлин ойга узоқ тикилди. Хаёли узоқларга кетди яна. Хумор кўзларида ўт чақнади. Кўзини юмди-очди, юмди-очди — киприклари пирпирарди. Икки ўрим сочини ушлаганича, оймўмага қўлларини чўзди. Қўллари толиб кетгунча шу ҳолатда тураверди. Дилидан кечарди:

Саттор ака! Менга — Шабнамингизга бир қаранг, авваллари қандай тикилсангиз худди ўшандай. Ҳолимни бир кўринг. Лекин дунёда менинг ҳам борлигимни инобатга олинг. Ўз соям деб қараманг, асло! Мен ҳам инсонман, менинг ўз соям бор...

Шабнам сўридан пастга тушди. Мўъжаз оёқларига ковушини илиб гулзор томон келди. Нозик бармоқлари ила барқ уриб ётган райҳонларни «тарай бошлади». Ҳаммаёқни муаттар ислар тутиб кетди. Бундан Шабнам маст бўлди. Оқ шойи кўйлак этаклари райҳон шохларидаги шабнамлардан нам тортаётганлигини сезмас эди у.

Шабнамнинг кўзи шу тунда очилган қизил атргулга тушди. Уни авайлаб узиб олди. Кўзини юмиб, тўйиб ҳидлади уни. Кўзини очмай гулни ўзидан сал нари тутиб:

— Ўзингиз севган, йўлимга ташлаб ўтган ўшанақа атргул навидан бу. Саттор ака, бир ҳидланг, йўқ деманг, сўзимни ерда қолдирманг — илтимос, — деди.

Шабнам гулни ўзига аста-секин яқин олиб келди, ниҳоят лабларига тегизди.

А. ИБРОҲИМОВ.

Марям хола ҳаёт машаққатларини кўп тотиган; ҳамиша эртанинг ташвиши билан яшайдиган оқила аёл. У ўғлининг юзидан ўтолмади, тишининг кавагида асраб келган ўн турмак жўхори бошининг саккизтасини колхоз омборига топширишга розилик берди. Шунча халойиққа бу урвоқ бўладими? Мирзамаҳмуд иложсиз қолганларнинг қозонини сувга ташлатмади, ҳар қалай ёвғон бўлса ҳам қайнатиб турди. Шундай қилиб, бир амаллаб баҳорга етиб олинди. Оғир дамлар. Бир тарафда айрилиқ, бир тарафда йўқчилик...

Хўжалик иккита «ХТЗ» трактори, иккита «универсал», бир от-арава, бир қўш ҳўкиз билан далага чиқди. Далада аёллар, қариялар, уруш инвалидлари, болалар... Ҳаракат зўру, барака йўқдай. Бўш қоп тикка турмайди-ку! Колхоз активлари билан маслаҳатлашган Мирзамаҳмуд Федченко тегирмон заводининг директори Лебедевнинг қўйнига қўл солди. Лебедев Мирзамаҳмудни қуруқ қайтармади. Қарзга икки тонна ун топилди. Омбор ёнига катта тандир қурилди. Далага чиққанларга иссиқ овқат, нонуштада, тушликда нон берилди. Ҳамма далага отланди. 180 гектар ерга чигит экилди, 8 гектар ерга шоли сочилди. Ғўза парваришининг дастлабки кунларида давлат томонидан берилган беш тонна ун катта тиргак бўлди. Колхозчилар кундалик иссиқ овқатдан ташқари ҳар меҳнат кунига 300 граммдан ун олиб туришди. Ишлар юришиб кетди.

Куз кулиб келди. Ҳар гектар ер ҳисобига 13 центнердан пахта топширилди. Аввалги йили учма-уч 7 центнердан бўлган эди. Шоли ҳам тиралиб қолди. Қарзлар узилди. Одамлар уйига буғдой ва шоли кирди. Қўллар пул кўрди. Колхоз аъзоларининг янги йил арафасида бўлиб ўтган умумий йиғилиши Мирзамаҳмудни раисликка кўтарди. Колхозни қайта йўргаклаб, қайта опичлашга тўғри келди. Тўхтабой Ғойназаров, Холжўра Азимов, Муҳаммад Отахонов, Мўминжон Абдураззоқов каби деҳқонлар Мирзамаҳмуднинг ёнига кириб, «тош келса кемиришди, сув келса шимиришди». Пахта майдони 240 гектар, шолипоя 10 гектарга етди. Экинлар текис унди. Қарабсизки, ишлар ўнгидан келяпти. Бунинг устига куйиб-ёниб кутилган дамлар — лаънати уруш тугагани ҳақидаги хушхабар орзуларга қанот улашди. Ҳосилдорликни 22 центнерга етказган хўжалик шу йили 8 та от, 5 та арава, 15 та ҳўкиз сотиб олди.

Ой оралиғи. Юлдузлар чарақлаган. Ўн биринчи чироқ шуъласи раиснинг тор кабинетини хийла ёритган. Мирзамаҳмуд ғаллачилик бригадасининг бошлиғи Турсунали Каримов билан шоли ўримига қайси куни тушишни маслаҳатлашиб ўтиришган эди. Саломни қуюқ қилиб кириб келган Асқарали Умаров суҳбатни бўлди. Икки қўли доим кўксида бўлган бу одам уруш ичи колхозда бухгалтерлик қилган. Мирзамаҳмуд билан гаплари қовушмагани учун ўзини у ёқ-бу ёққа ташлашга тушиб, ахийри ўтган йили «Янги ҳаёт» колхозига бухгалтер бўлиб ўтиб кетган эди. Ўшандан бери қорасини кўрсатгани йўқ.

— Асқар ака, қайси шамол учирди?

— Кўнгилчанлик қурсин, — бармоқларини қирсиллатиб узоқдан гап бошлади у, — унча-мунча қўри-қутимиз борлигига ишониб, колхоздан икки йилгача ҳақ олмабмиз. Ҳозирга келиб озгина қоқилиб қолдик.

— Орани очиқ қилиб кетмаганмидингиз?

— Гапингиз бир ҳисобда тўғри, — деди Асқарали овозини бир парда баландлатиб. — Ўтган йилникини олганмиз. Қирқ учинчи билан қирқ тўртинчи йилнинг дафтарига назарлари тушмаган экан-да...

— Кўрамиз!

— Кўрсинлар!

Бухгалтерияга киришди. Дафтарлар титилди, қайта-қайта варақланди. Асқарали 17 минг сўм ҳақдор бўлиб чиқяпти. Ҳужжатларнинг тагига ишлаган экан. Мирзамаҳмуд фронтда эди ўша вақтларда, дабдурустдан бир нарса деёлмади. У Асқаралига эртага хабар олишни айтди. Активлар билан маслаҳатлашди. Асқаралининг даъвоси тўғрими?. «Йўқ», дейишди кўрган-билганлар. У бир мирисини қолдириш у ёқда турсин, колхоз мулкини талон-торож қилганини исботлаб беришди. Эски омборчи Акбарали Узоқов ҳам «бошим билан жавоб бераман», деб турибди.

— Омборни совурган шу киши-ку, — дейди у, — яна юзларига чарм қоплаб, ҳақ суриштириб келибдиларми?

Эртасига ана шу гапларнинг ҳаммаси Асқаралининг юзига солинди. У бир сапчиб тушди, Мирзамаҳмудга ўқрайди, Акбаралига еб қўйгидай бўлиб тикилди.

— Ҳужжат билан ҳазиллашяпсизларми? — дейди у ўзига қаттиқ ишониб, — юзта одам гувоҳ бўлгани билан оғзаки-ку!

Асқарали халқ судига дод солиб борди. Район прокурори Ризаев одамлар билан ҳисоблашмади, дафтарларга ёпишди. Асқарали ҳақ. Судья Фозилова ҳам шу тўхтамга келди. Ҳукм уч кун муддат ичида ижро этилиши керак. Мирзамаҳмуд судья Фозилованинг қабулига бўзчининг мокисидай қатнади.

— Бунча мижғовлик қилмасангиз, — пўписа қилди судья, бировнинг ҳаққига чангал соласизми? Ҳукм битта. Яна кўзғасангиз, ўзингизга жабр, ўйлаб кўринг, бола-чақангиз бор...

Колхоз кассасида бор-йўғи 17.5 минг сўм пул бор. Йиғим-теримга тушиш арафасида қоқланиб ўтирилса... Асқарали суд ижрочисининг гувоҳлигида пулни ундирди. Мирзамаҳмуд худди тишини суғуриб бергандай бўлди. Наҳотки, қалбаки ҳужжатнинг қўли шунчалар узун бўлса, одамлардан ортиқ бўлса! Бутун бошлиқ колхозчилар сўзи ерда қолса! Мирзамаҳмуд ҳам қўймади, қувиштирди. Асқарали пулни икки қўллаб қайтарди. Ўғирлик деб ҳисобланган 6 бош қўй, 150 килограмм гуруч, 400 килограмм буғдой Асқаралидан тортиб олинди.

Одамлар колхозни оёққа турғизиш йўлида жонбозлик кўрсатишяпти. Ановилар-чи? Кечириб бўладими уларни? Колхоз мулки жон пардасида асралди. Ташвиш ҳам, қувонч ҳам баҳам кўрилди. Колхоз қаддини тиклади, одамлар қадди ростланди. Колхоз 1950 йилда 480 гектар майдоннинг ҳар гектаридан олинган ҳосилни 30 центнердан ошириб, областнинг энг олдинги хўжаликлари қаторидан ўрин олди. Шу йил ҳар гектар ердан 18 центнердан ҳосил етиштирган «Ҳосилот» колхози 260 гектар ер билан, 20,5 центнердан ҳосил олган «МТС» колхози 190 гектар ер билан Мирзамаҳмуд ака бошқараётган Карл Маркс номли колхозга қўшилди. Районни орқага тортган «Намуна» колхози 1952 йили, «Ўзбекистон» ва Ворошилов номли колхозлар 1954 йили уларга бирлашди. Ҳосилдорлик кескин кўтариляпти. Яна янги аризалар. Аксарияти Карл Маркс номли колхоз билан қўшилиш борасида! 20-21 центнер орасида ўралашиб юрган «Москва» колхози 1957 йили, Ленин номли колхоз 1960 йили қўшилди. Пахта майдони 2550 гектарга, ҳосилдорлик 28,5 центнерга етди. Хирмон йилма-йил баландлаб боряпти. Колхознинг қўли баланд, қаёққа узатса етади. Қайси бригадага борманг, ихтиёрида машина ва тракторлар бор. Бир вақтлар 180 гектарнинг ҳар гектаридан 7 центнердан ҳосил кўтарган бу колхоз ҳозир қаерда кетяпти? У босиб ўтган йўлларга кўз ташласангиз, ҳавасингиз келади. Қўйни-қўнжи тўлган, бўйига етган вақти ҳозир. Шу кунларда янада илдам ва дадил одимлаяпти.

...Мирзамаҳмуд ака Урайимжон Эргашевнинг уйидан чиқиб, идорага етиб келгунча ана шуларни ҳикоя қилиб берди. Уни қайта-қайта саволга тутамиз. Ҳар оғиз гапида одамларни тилга олади. Муҳаммаджон Нурматов, Одилбек Холбеков, Ўринбой Орзиев, Урайимжон Эргашев, Абдуҳамид Солиев, яна қанча-қанча кишилар раиснинг ишонган тоғлари, колхознинг устунлари! Одамлар колхоз шаънини кўнгилларининг нозик пардаларида эъзозлаяпти. Раис завқ-шавқ билан ҳикоя қилади. КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми ҳақида гап очилганда у қувончини ичига сиғдира олмади. Сўзлар шира боғлади. Илгари меҳнат-меҳнат дейишарди-ю, баъзан ўша меҳнат эгаларининг маишати билан жуда кам қизиқишарди. Март Пленумидан кейин кун туғса ҳам одамларга, ой туғса ҳам одамларга бўляпти. Колхоз территориясида истиқомат қилувчи 13155 кишига 6 мактаб, 4 клуб, 14 магазин, 10 жойда маиший хизмат кўрсатиш пункти, 10 кутубхона хизмат қиляпти.

— Эскилар «сув етти думаласа ҳалол» дейишган, — дейди Мирзамаҳмудака, — бу иложсизликдан, қўлнинг калталигидан, бечорачиликдан чиққан гап. Аъзоларимиз ариқ сувини аллақачон ичмай қўйишган. 31 жойда қазилган артезиан қудуқларидан зилол сувлар шовуллаб оқяпти...

Суҳбатимиз давом этади. Раис сўзлаяпти. Пешанасидаги чизиқлари, сочларини оралаган оқ эътиборимизни тортади. Олис йиллар меҳнатининг изи эмасми бу?! Шуларни ўйлаганда Мирзамаҳмуд Абдураззоқовнинг ўрта бўйи жуда бардам ва барваста кўриниб кетади, кенг елкалари тоғни елкалагудай...

А. МИРЗАЕВ,
Й. СУЛАЙМОНОВ.
Фарғона область, Қува райони.

МАЖБУРИЯТ ҲИСОБИГА

КПСС XXIII съезди қарорларини амалга ошириш учун астойдил курашаётган Янгийўл колбаса тажриба заводи коллективи 1 Май байрами арафасида катта меҳнат муваффақиятини қўлга киритди. Республикада биринчилардан бўлиб коммунистик меҳнат корхонаси номини олган завод коллективи 26 апрелда тўрт ойлик планни ҳамма кўрсаткичлар бўйича орттириб бажарди.

Корхона меҳнаткашлари ҳозир баҳор байрами шарафига қўшимча мажбуриятлар олиб фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Байрамгача тўрт ойлик планга қўшимча равишда 50 тонна колбаса маҳсулотлари ишлаб чиқарилди. Корхона ижодкорлари ўтган ойлар ичида 59 минг сўм иқтисодий фойда келтирадиган рационализаторлик таклифларини ишлаб чиқаришга жорий этдилар.

Юрий МАРТИНОВ.

МЕНИНГ ОДАМЛАРИМ

ҲИКОЯ

Сапожков деган киши яшаган экан. У «Главкожа» бошқармасида бошлиқ бўлиб, йигирма икки кишининг қизғин фаолиятига бошчилик қилган экан.

Сапожков ошна-оғайниларига:

— Менинг одамларим сира жонини аямасдан ишлашади,— деб ҳикоя қиларди.— шошилинч топшириқ. пойафзал фабрикаси учун янги автоматик линияни лойиҳалаштиряпмиз. Лютиков деган киши менда бош инженер бўлиб ишлаяпти, у кўнгилчан одам бўлиш билан бирга жуда меҳнаткаш. Менинг абадий студентим — Лешканинг «чизмачилик» бўйича топшириғини «аъло»га бажарди. Юмшоқ, дилкаш одам. Конструктор Веткин кўнглимга ёқмайди. Ўз ишини билади, лекин ўлгудай димоғдор. Кеча стадионга бориб, менга билет олиб келгин десам, ҳафа бўлди. «Мен сизга югурдак эмасман».—дейди. У билан хайрлашишга тўғри келади. Конструкторликка Чашкинни оламан. У сўзларимнинг ипидан-игнасигача териб олади. Агар мен Чашкиндан сартарошхонага бориб менинг учун навбат олиб қўй ёки папиросга бориб кел десам гердайиб ўтирадиганлардан эмас. Ижрочи кишиларни жуда севаман-да!

Раҳбарларга Сапожков қуйидагича маълумот берарди:

— Мен йиллик ҳисоботларни тайёрлаб қўйдим, квартал планини тамомлаяпман. Сира ташвишланманглар, уялтириб қўймайман.

— Автомат линиясининг лойиҳаси нима учун шу пайтгача тайёр эмас? — дея сўрашди раҳбарлар.

— Гриппман.

— ?!

— Одамларимнинг ҳаммаси ҳам грипп.

Маҳаллий комитетда Сапожков қатъий равишда шундай дерди:

— Менинг ҳисобимга ҳеч қанақанги тадбир планлаштирилмасин. Ҳеч қанақанги оталиқ колхоз. Одамларни Шнурковдан олаверинглар. Менда одам йўқ. Одамларку бор-а, лекин ўзимга керак. Жамоатчилик асосидагиси билан менинг ишим нима, менда шошилинч топшириқ бор.

Шу йўсинда иш борарди...

Яқинда Сапожков оиласида қувончли воқеа кутилаётган эди, яъни оила аъзолари сони кўпаяётган эди. Сапожков барвақт эрталаб хотинини туғруқхонага олиб бориб қўйди-да, ўзи «Главкожа»га кетди. Ёлғиз ўзи кабинетда ўтирарди. Одамларни вақти-вақти билан чақириб турибди. Бирданига телефон жиринглаб қолди.

— Табриклайман, Петр Петрович, ҳозир туғруқхонадан телефон қилишди. Уч эгизак туғилибди!

Таажжубланган Сапожков машина чақириб, туғруқхонага йўртиб қолди, қабулхонанинг эшигини очар-очмас бақира бошлади:

— Мен Сапожковман! Менинг хотиним учта туғдими?

Врач жавоб берди:

— Ўзингизни босинг, хотинингиз ўғил туғди.

— Доктор, яна дурустроқ текшириб боқинг! Менга учта деб хабар қилишган эдику.

— Бе, қўйсангизчи, бунақа нарсада чалкашлик қилиб бўладими. Сизники ўғил, вазни ҳам дуруст. Хотинингизнинг соғлиғи яхши.

Врач Сапожковга ўн томчи валерьянка беради, у бўлса уч стакан сув билан ичиб, бир оз хотиржамланган ҳолда «Главкожа»га қайтади. Бу ерда Сапожковни бошқарманинг секретари Тамара оғзи-қулоғига етган ҳолда кутиб олади.

— Петр Петрович, табриклайман! — дея хитоб қилади у. Бухгалтериядаги Клава уч эгизак туғибди.

— Тўхта, тўхта, — деб ғулдирайди Сапожков, — хўш бунинг менга нима алоқаси бор?

— Бу нима деганингиз? — деб ажабланади Тамара. Ахир Клава сизники-ку.

— Сизники деганинг нимаси?

— Ахир, ўзингизнинг таъбирингиз билан айтганда бизларнинг ҳаммамиз «Сизнинг одамларингизмизку», — деди Тамара заҳарханда билан.

— Тўғри, тўғри тушуняпман, — деб Сапожков ўзига кела бошлайди.

Орадан бир минут ўтгач, у телефонда кимгадир жавоб қайтарарди:

— Бухгалтериядаги Клавани? Имкони йўқ. У банд. Бугун Клава менга уч эгизак туғиб берди. Нимага сизга дейсизми? Бўлмаса яна кимга эди? Ахир Шнурковга эмасда! Нимаики бўлса менинг бошқармамда бўляптими, меникида.

Кейин секретарни чақиради:

— Тамара, эртага эрта билан гул олиш учун бозорга борасан! Хотиним билан ўғлимни кўриб келаман.

— Менга бунинг нима дахли бор? — дейди Тамара.

— Нимасига тушинмайсан? Ахир сенларнинг ҳаммаларинг менинг одамларим бўлганларингдан кейин, менинг хотиним билан ўғлим ҳам сизларникида. Гулларнинг сарасидан олгин, туққан аёлга олиб борамиз-а!

Шу йўсинда иш борарди...

Русчадан Т. УНАБОЕВ таржимаси.

СССР Мудофаа министрининг БУЙРУҒИ

Москва шаҳри № 93 1966 йил 1 май

Солдат ва матрос, сержант ва старшина ўртоқлар!

Офицер, генерал ва адмирал ўртоқлар!

Бугун Совет Иттифоқи халқлари, армия ва флот жангчилари меҳнаткашларнинг халқаро бирдамлик куни, барча мамлакатлар ишчиларининг бирлик ва қардошлик куни — Биринчи Майни байрам қилмоқдалар.

Бу йил Биринчи Май байрами барча совет кишилари КПСС XXIII съезди тарихий қарорларнинг буюк илҳомбахш таъсиридан баҳра олиб яшаётган ва меҳнат қилаётган бир шароитда нишонланмоқда. Бизнинг халқимиз съездда ишлаб чиқилган қарорларни якдиллик билан маъқуллаб, бу қарорларни амалга ошириш учун куч ва ғайратини аямаяпти, янги беш йиллинни бажариш, Ватаннинг иқтисодий ва мудофаа қудратини янада юксалтириш учун қунт билан курашяпти.

Совет Иттифоқининг ва бошқа қардош мамлакатларнинг катта-катта муваффақиятлари социализмнинг капитализмдан беқиёс афзалликларини, жаҳон социалистик системаси позицияларининг яна ҳам мустаҳкамланганлигини кўрсатувчи янги ёрқин далилдир.

Совет халқи, социалистик мамлакатлар меҳнаткашлари мураккаб халқаро вазиятда яратувчилик ишлари олиб бормоқдалар. Ғарбнинг монополистик доиралари тарихий тараққиётнинг боришига халақит беришга уриниб, халқаро кескинликни кучайтирмоқдалар, озодлик ва мустақиллик учун, социал тараққиёт учун курашаётган халқларга қарши ошкора агрессия ҳаракатлари қилмоқдалар. Америка империализмининг Шарқий-Жанубий Осиёдаги босқинчилик ҳаракатлари, унинг Вьетнам Демократик Республикасига қарши урушни кенгайтиришдан иборат шум ниятли планлари айниқса хатарлидир. Узларининг реваншчилик агрессив мақсадларини рўёбга чиқариш учун АҚШ билан тил бириктириб ракета—ядро қуролини қўлга киритишга жон-жаҳди билан интилаётган ғарбий герман милитаристларининг сиёсати тинчлик ишига катта хавф солмоқда.

Коммунистик партия, Совет ҳукумати ва бутун халқимиз ташқи сиёсатнинг ленинча принципларини изчиллик ва матонат билан амалга оширар эканлар, империалистлар томонидан янги жаҳон уруши бошлаб юборилиши хавфи ўсиб бораётганлигини ҳисобга олмоқдалар, тинчлик душманларининг кирдикорларини сергаклик билан кузатиб бормоқдалар ва Ватанимизнинг мудофаа қудратини, СССР Қуролли Кучларининг қудратини, барча социализм мамлакатларининг жанговар ҳамдўстлигини янада мустаҳкамлаш юзасидан зарур чораларни кўрмоқдалар.

Солдат ва матрос, сержант ва старшина ўртоқлар!

Офицер, генерал ва адмирал ўртоқлар!

Сизларни Биринчи Май байрами билан табриклайман ва қутлайман ҳамда жанговар ва сиёсий тайёргарликда сизларга янгидан-янги муваффақиятлар тилайман. Қуролли Кучларнинг жангчилари! Уз маҳоратингизни тинмай такомиллаштирингиз, халқ ишониб қўлингизга топширган мураккаб техника ва қурол-яроғларни қунт билан ўрганингиз, интизом ва уюшқоқликни мустаҳкамлангиз, қўшинларнинг жанговар шайлигини оширингиз. Ҳушёр бўлингиз ва севикли Ватанимизни ҳимоя қилишга, ҳар қандай агрессорга қақшатқич зарба беришга ҳамиша тайёр бўлиб турингиз!

Меҳнаткашларнинг халқаро байрамини нишонлаш юзасидан БУЮРАМАН:

Бугун, Биринчи Майда, маҳаллий вақт билан соат 21 да Ватанимиз пойтахти — қаҳрамон шаҳар Москвада, иттифоқдош республикаларнинг пойтахтларида, шунингдек қаҳрамон шаҳарлар: Ленинград, Волгоград, Севастополь, Одессада ва қаҳрамон Брест қалъасида тўплардан бир йўла 20 марта ўқ узиб салют берилсин.

Яшасин меҳнаткашларнинг халқаро бирдамлик куни, барча мамлакатлар ишчиларининг бирлик ва қардошлик куни — Биринчи Май!

Яшасин улуғ совет халқи ва унинг шавкатли Қуролли Кучлари!

Яшасин Ленин тузган шонли Совет Иттифоқи Коммунистик партияси!

СССР мудофаа министри.
Совет Иттифоқи Маршали.
Р. МАЛИНОВСКИЙ.

МАЙ САТРЛАРИ

Қадаҳ тўлдирилсин!
Майни олқишлаб,
Баҳорни олқишлаб
давра қурганмиз.
Бирдек жон куйдириб,
Бутун халқ ишлаб,
Баҳорга бормоқда куррамиз.
Баҳор дедим,
Баҳор асли инсон измида.
Илиқ нафас билан уни уйғотди инсон.
Биргина шу баҳор исмида
Униш,
Усиш,
Ҳаяжон!
Баҳор қучоғида мўъжиза талай:
Табиат кулгани...
Осмон кулгани...
Сўзни чўзмай асосин танлай,
Ленин туғилгани!
Ленин туғилди-ю
Баҳор баҳор бўлди,
Гуллар қаддин тутади расо.
Қуёш куррамизга кунгабоқар бўлди,
Кўк ҳам,
Ер ҳам
бўлди
мусаффо.
Баҳорни
баҳор деб инсон кашф этган,
Баҳор бўлармиди инсон бўлмаса
Бефарқ эди
гулми
ё чақир тикан,
Инсон уни агар танлай билмаса.
Ерни — ҳурмат билан
Она-атаймиз
Асли ер бенажот,
муҳтож бир фарзанд.
Бу ер куррасига Она, —
Ота — Биз,
Уни ардоқлаймиз меҳри билан банд.
Ювиб-тарагаймиз,
ўсмоқда — бу чин!
Севамиз,
номини Улуғ Ер атаб.
Вояга етмоқда.
Фарзандлик бурчин
Отаси,
Онаси олдида ўтаб.
Ер — ота-онаси сингари камтар,
Нафас олар
улар меҳридан туйиб.
Юзида зиёси...
Умри бехатар
Юради уларни бошига қўйиб,
Ана шундай инсон.
Улуғ — инсон сўзи,
Яшасин ҳаммаҳсад оддий кишилар.
Уз қўллари билан яратиб,
ўзи
Баҳорни олқишлар,
Майни олқишлар!
Қадаҳ бўшатилсин!
Яша Май,
Баҳор!
Ер, сени олқишлаб давра қурганмиз.
Бутун олам чаман,
олам лолазор,
Баҳорга бурканди куррамиз.

САЙЁР.

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

САНТО-ДОМИНГОДА НАМОЙИШ

НЬЮ-ЙОРК, 29 апрель. (ТАСС). Кеча Америкага қарши ўтказилган кучли намойиш Доминикана Республикаси пойтахтини яна ларзага келтирди. Минг-минглаб кишилар шаҳар кўчаларига чиқиб, «янкилар, туёғингизни шиқиллатиб қолинг», «Йўқолсин американиклар!» деб хитоб қилдилар.

Информация агентликларининг хабар беришича, асосий воқеалар мустақиллик майдонида кучайиб кетган. Бу майдонда Доминикана студентларининг Америка халқига мурожаати ўқиб эшиттирилган.

Қўшма Штатлардаги эркаклар ва хотин-қизлар, дейилади бу мурожаатда. Америка бостириб кира бошлаганидан кейин ўтган бир йил ичида Доминикана Республикаси қандай аҳволга тушиб қолганлигига бир назар солинг: мамлакатингиздаги ҳукмрон магнатлардан агрессия ва эксплуатация сиёсатини тўхтатишни талаб қилингиз. Бу сиёсат АҚШни, жаҳондаги барча халқларнинг асосий душманига айлантирди.

Намойиш вақтида Американинг уч байроғи ёндирилди.

Полиция АҚШ элчихонасига олиб келадиган ҳамма йўлларни тўсиб, доминиканаликларни элчихона биносига яқин йўлатмасликка уриниб кўрди. Аммо студентларнинг бир группаси элчихона биноси томон ўта олди.

Бу намойиш Америка қўшинлари Доминикана Республикасига туширилган куннинг бир йиллигига тўғри келди. Бу мамлакатнинг халқи мамлакатда ажнабийларнинг туришига қарши норозилик билдирмоқда, конституцион тузум ва демократияни тиклаш учун курашда ҳалок бўлган ватанпарварларнинг хотирасини ҳурматлаб эсга олмоқда.

ЭЛЛАДАНИНГ ҒАЗАБИ

Австралия ҳукумати грек муҳожирларни Жанубий Вьетнамдаги урушга юбормоқчи бўляпти

Бу ташвишли хабар чақмоқ тезлигида бутун Грецияга тарқалди. Газеталарнинг ёзишича, Австралия ҳукумати иш қидириб Австралияга келган грек ёшларининг қўлига қурол тутқазиб, уларни АҚШ Вьетнамда олиб бораётган шармандали урушда қатнашиш учун юбормоқчи бўлаётир. Грек жамоатчилиги бу хабардан қаттиқ ғазабланмоқда.

«Ломбракис номидаги демократик ёшлар» ташкилотининг марказий совети мамлакатдаги ёшлар кенг доирасининг фикрини ифодалаб, махсус баёнот эълон қилди. Баёнотда Австралияда яшаб турган грек муҳожирларнинг хавфсизлигини таъминлаш грек ҳукуматининг бурчи эканлиги таъкидланади.

«Ломбракис номидаги демократик ёшлар» ташкилоти ўз баёнотида мамлакат ёшларига ва барча халқига мурожаат қилиб, уларни грек гражданларининг Америка империализми Вьетнамда олиб бораётган авантюрага қатнаштирилишига қарши курашни кучайтиришга чақирди.

Грек ёшлари ер шаридаги барча соф виждонли кишилар билан биргаликда эрксевар Вьетнам халқига қарши АҚШ олиб бораётган жиноий урушга чек қўйилсин, демоқда.

Б. АНДРЕЕВ.
(АПН).

ВАТАНПАРВАРЛАРНИНГ МУВАФФАҚИЯТИ

ХАНОЙ, 29 апрель. (ТАСС). Жанубий Вьетнам озодлик армиясининг жангчилари Куангнам вилоятидаги Дьенбан районида 16 апрелда олиб борган жанг вақтида Американинг денгиз пиёда солдатларидан 180 кишини сафдан чиқардилар. Вьетнам информация агентлиги «Озодлик» агентлигининг берган хабарига асосланиб, ана шуни маълум қилди.

АМЕРИКАНИНГ БИР САМОЛЁТИ УРИБ ТУШИРИЛДИ

ХАНОЙ, 29 апрель. (ТАСС). Вьетнам информация агентлиги хабар беради: Вьетнам Халқ армиясининг ҳаво ҳужумига қарши мудофаа қисмлари Лонгви ороли устида Американинг бир самолётини уриб туширдилар.

Шундай қилиб, Вьетнам Демократик Республикаси территорияси устида уриб туширилган Америка самолётларининг умумий сони 998 тага етди.

ИНДОНЕЗИЯДА АҲВОЛ

ЛОНДОН, 29 апрель. (ТАСС). Рейтер агентлигининг мухбири Жакартадан хабар беради: Индонезияда «30 сентябрь ҳаракати»да қатнашишда гумон қилинган шахсларни қамоққа олиш ва давлат муассасаларини улардан тозалаш давом этмоқда. Молия министрлигининг бир ўзидагина 60 хизматчи қамоққа олинган ва 300 га яқин хизматчи ишдан бўшатилган.

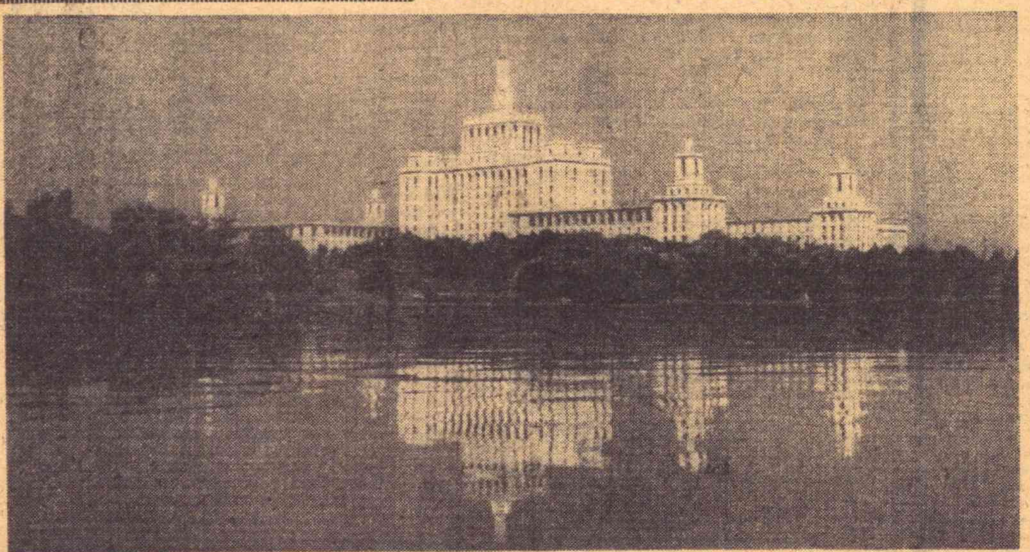

Қардош социалистик мамлакатлар шаҳар ва қишлоқларининг жамоли очилиб бормоқда. Социалистик мамлакатларда олиб борилаётган қурилишнинг характерли томони шундаки, меҳнаткашлар учун уй-жой қурилишига алоҳида эътибор берилаяпти. Чунончи Социалистик Руминияда сўнгги олти йил ичида ҳар олти кишидан бири янги квартира билан таъминланди. Суратларда: чапда — Бухарест шаҳри, «Скинтейя Уйи» полиграфия комбинати. Унгда — Будапешт шаҳри, Лео Френкель кўчасидаги янги уй-жой бинолари. Дунай дарёсининг нариги томонида венгер парламентининг қадимий биноси кўриниб турибди.

(ТАСС фотохроникаси).

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

6.15 — Қувончли тонг қўшиқлари, 8.15 — Дўстлар табриги, 8.25 — Концерт, 8.45 — Меҳнаткашлар Халқаро бирдамлик куни — 1 Май (Тошкент шаҳар В. И. Ленин номли майдондан репортаж), 12.30 — Меҳнаткашлар Халқаро бирдамлик куни — 1 Май (Москвадан). 17.00 — «Мамлакатимизда байрам шодиёнаси», 18.00 — «Баҳор байрами» (рус.), 18.30 — Концерт, 19.20 — Концерт, 20.00 — «Қувноқ тўлқинда» (байрам сони). 21.15 — Концерт, 22.00 — Катта байрам концерти, 23.10 — Лирик концерт.

2 МАЙДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Концерт, 9.15 — «Баҳор байрамингиз билан қутлаймиз» (концерт), 10.30 — «Яшил далалар» (композиция), 11.10 — Адабий эшиттириш. 13.30 — Гидрометеорология хизмати-ходимлари талабига мувофиқ концерт, 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун, 15.20 — «Сўз навбати юмористик ёзувчиларга» (рус.), 16.00 — Концерт, 17.00 — «Юность Узбекистана» радиостанцияси, 17.40 — «Дўстлар табриги», 18.10 — Ўзбек халқ куйлари, 19.00 — «Кайрат» (Олмаота) — «Пахтакор» (Тошкент командалари ўртасида футбол (Олмаотадан), 20.00 — Эстрада эшиттириши, 21.20 — Концерт, 22.10 — Рақс куйлари, 23.10 — Концерт.

3 МАЙДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Концерт, 9.30 — Увертюралар, 9.45 — «В. И. Ленин социалистик қонунчилик тўғрисида» (тож.), 10.10 — Поляк халқ қўшиқлари ва рақслари, 10.30 — Ўрта Осиё қўшиқлари, 11.10 — Беш йиллик марралари (рус.), 11.25 — Концерт, 12.15 — Спорт эшиттириши, 13.40 — Эстрада куйлари, 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун, 16.15 — Ўзбекистон ССР халқ артисти Лутфихоним Саримсоқова, 18.10 — А. Берлин асарлари, 18.30 — Концерт, 19.20 — Қорақалпоқ куйлари, 20.00 — Агитпунктдан репортаж (рус.), 20.10 — Соловьев-Седой куйлари, 20.45— Қашқадарё атеистлари иш тажрибасидан, 20.00 — Дунё воқеалари, 22.10 — Ўзбек вальслари, 22.40 — «Беш йиллик маршрутларида» (рус.), 23.20 — Беш йиллик илғорлари учун концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.15 — **Ватан узра Май қуёши порлайди.**

9.00 — **Меҳнаткашлар Халқаро бирдамлик куни — 1 Май** (Тошкент шаҳар В. И. Ленин номли майдондан репортаж).

12.40 — **Меҳнаткашлар Халқаро бирдамлик куни — 1 Май.** Москва **кўрсатади** (тажриба тариқасида).

Тошкент кўрсатади

16.00 — **Мультфильмлар** (болалар учун).

16.40 — **Гуллар байрами** (болалар учун).

17.20 — **Киносаёҳатлар альманахи.**

17.40 — **Фитиль** сатирик киножурнали.

17.50 — **Ёшлар кечаси.**

19.00 — **Эстрада концерти.**

20.00 — **Москва кўрсатади** (тажриба тариқасида).

21.00 — **Тошкент кўрсатади. Байрам концерти.**

23.00 дан — **Москва кўрсатади** (тажриба тариқасида).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан — **Фрунзе кўрсатади.**

2 МАЙДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

10.30 — **Болалар боғчасида тарбияланувчилар концерти** (ўзбек тилида).

11.00 — **Онамга ой расмини чизиб бераман** (илмий оммабоп фильм).

11.20 — **Олтин туфли** (бадиий фильм).

12.35 — **Гулдаста** (илмий-оммабоп фильм).

13.00 дан — **Москва кўрсатади** (тажриба тариқасида).

Тошкент кўрсатади.

14.40 — **Сеҳрли халат** (бадиий фильм, ўзбек тилида).

16.05 — **Тўй** (қисқа метражли бадиий фильм).

17.00 — **Концерт** (музика мактаби ўқувчилари ижросида), 17.45 — **Австралиялик хотин излайди** (кинокомедия, рус тилида).

19.00 — **«Қайрат» (Олмаота) — «Пахтакор» (Тошкент) командалари ўртасида футбол** (Олмаотадан).

20.45 — **Байрам концерти.**

22.40 дан — **Москва кўрсатади** (тажриба тариқасида).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

17.00 дан — **Фрунзе кўрсатади.**

3 МАЙДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 — **Телевизион янгиликлар,** 18.20 — **Қозоқ дўстларимиз куйлайди** (мактаб ўқувчилари учун), 19.00 — **Ошиқ Ғариб** (халқ ижоди саҳифаларидан), 19.50 — **Фильм-концерт** (Боку телестудияси ишлаган).

20.30 — **Эртаги кун программаси.**

Рус тилида: 20.35 — **Телевизион янгиликлар,** 20.50 — **Пантомима** (кинофильм), 21.20 — КПСС XXIII съезди қарорлари амалда. **Тежамлилик,** 21.40 — **Реклама ва эълонлар,** 21.45 — **Азиз кишим** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Ҳаёт йўлини танловчи ўсмирга,** 18.35 — **Сахий денгиз** (илмий-оммабоп фильм) 19.05 — **Тошкент янгиликлари,** 19.15 — **Жаҳон кинематографистлари ҳикоя қилади** (телефильм), 20.20 — **Риони дараси** (илмий-оммабоп фильм).

Ўзбек тилида: 20.40 — **Ҳаётининг бешинчи куни** (телефильм), 20.50 — **Тошкент янгиликлари,** 21.00 — **Бўш рейс** (бадиий фильм).

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — Байрам спектакллари: 1/V кундуз соат 12 ва 3 да, 2/V кундуз соат 12 да **Қотил.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — Байрам спектакллари — қишки бинода: 1/V кундуз соат 12 да **Ота ўғли,** кундуз 4 да **Катта концерт,** кеч 8 яримда **Гули сиёҳ,** 2/V кундуз соат 12 да **Қари қиз,** кундуз 4 да **Катта концерт,** кеч 8 яримда **Равшан ва Зулхумор,** ёзги бинода: 1, 2/V да **Катта концертлар.**

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Ғазаб (кенг форматли фильм) — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Мард майдонда — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», СОБИР РАҲИМОВ номли, «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун), «ДРУЖБА» (тоқ соатларда).

Бизнинг адрес ва телефонлар. СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ТОШКЕНТ. «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26. Редактор — В36545. Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323. Масъул секретарь — В34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283, Партия турмуши — В33469, В37221, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш, халқаро ҳаёт — В31226, Коммунистик тарбия — В31455, Саноат, капитал қурилиши ва транспорт — В34780, Совет қурилиши — В33258. Қишлоқ хўжалик — В37604, Адабиёт ва санъат — В32036, В37221, Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451. Маҳаллий ахборот — В32317, Оммавий ишлар ва хатлар — В39005, В33553, Иллюстрация — В34524, Стенографистка — В37343, Корректура — В37162, Эълонлар — В38142. Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258.

№ — 98. Индекс 64543. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. Р. 08373.